

TOOLISKOJA TEATAJA

PE 10758-779

Nr. 1.

1. AASTAKÄIK

JAANUAR 1937

SISU: 1) Sotsiaalministrill. 2) Toimetusel. 3) Joh. Kurvits: Töölistkoja ülesandeist. 4) Joh. Sonin: Aidaku uus ajakiri sotsiaalpoliitika arengule! 5) Kindlustustegelane: Haigusekindlustuse seaduse uue eelnõu puhul. 6) L. Sotsiaalkindlustuse arengust. 7) Ilmar Rebane: Töösuhe Tööliste töölepingu seaduse alused. 8) Anatol Renning: Tööliste elutase on võetud uurimisele. 9) Töölistkoja seisukohad Töötilide lahendamise seaduse asjus. 10) J. R.: Tööliste palgalise puhkeaja seaduse eelnõu ja Töölistkoja seisukohad. 11) F. Kauks: Saateks. 12) A. Renning: Majanduslik ringvaade. 13) Ringvaade. 14) Käitliste elu. 15) Mitmesugust. 16) Nõuande nurk. 17) Uusi sotsiaalseadusi

KINDLUSTUSE AKTSIASELTS

EESTI LLOYD

... on suurimaid ja vanimaid kindlustusseltsi,
 ... tegutseb eestlaste kapitaliga, eestlaste juhtimisel,
 ... toimetab tule-, elu- ja teisi kindlustusi

ESINDUSED — ÜLE MAA

Peakontor — Tallinn, Pikk 11, omas majas

KREENHOLMI PUUVILLA- SAADUSTE MANUFAK- TUURI OSAÜHISUS

ASUTATUD 1857. A.

Värtnaid — 500.000

Telgi — 4.000

Vabrikud: Kreenholmis, Narva lähedal

Juhatus: Tallinnas, Pikk tän. 68, telefon 426-63

Müügikoht: Kaubandus A.-S. „KREENBALT“

Tallinn, S. Karja 13, tel. 425-14

Müük ainult suurel arvul

Tööliskoja Teataja

Tööliskoja häälekandja

Nr. 1

I aastakäik

1937

Tellimishind: aastas . . Kr. 1.50 1/2 aastas. „ —.75 1/4 „ . „ —.40 Üksiknumber 15 s.	Ilmub kord kuus, vähemalt 24 lhk. suurus. Vastutav ja tegev toimet. koja sekret. Ilmar Rebane. Toimetus ja talitus: Tallinnas, Toompst. 17a—13, telefon 470-36. Toimetaja kõnetunnid äripäeviti, välja arvatud laupäev, kella 5—7 õhtul.	Kuulutuste hind: lehek. . . Kr. 60.— 1/2 lehek. „ 30.— 1/4 „ . „ 15.— 1/8 „ . „ 7.50
--	---	---

Tööliskojal on täita suuri ülesandeid tööliste majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste huvide kaitse alal.

Ta võib oma tööd ja tegevust edukalt arendada, kui terve Eesti tööliiskond usaldavalt koondub Tööliskoja ümber ja aitab kaasa Tööliskoja üritustele.

Tööliskoda omalt poolt süvendab solidaarset ühistööd tööliiskonna ja teiste kutse- ning huviringkondade vahel.

Avalikul trükisõnal on suur tähtsus rahva kultuurilise ja eetilise külje arendamisel ja kasvatamisel.

„Tööliskoja Teatajale“ tema tegevuse alguses soovin edu, Eesti tööliiskonnale eluliste ja vajalike küsimuste tõsist, asjalikku kaalumist ja ideede propageerimist tööliiskonnas, mis tulevad kasuks ja teevad tugevaks meie rahva tema riiklikus tervikus.

Tallinn, 7. I 1937.

Sotsiaalminister.

Oskar Karp

Kaastöölilistele

Kaastöö „Tööliskoja Teatajale“ palutakse ära saata hiljemalt iga kuu 20. päevaks, sest edaspidi ilmub „Tööliskoja Teataja“ iga kuu esimesel päeval. Eriti palume saata ülevaateid käitiste elust ja küsimusist, mis käitiste töölistel oma olukorra parandamise alal on kõige põlevamalt päevakorral. Veebruari number ilmub 10. veebruaril, mispärest kaastöö palutakse saata toimetusele hiljemalt 1. veebruariks s. a.

TOIMETUS.

SAATEKS.

Meie ajakirja ülesandeks on sidemepidamine Tööliskoja ja tema valijate vahel. Tööliskoda on alles noor ja tema tegevuse ulatus ja lähemad piirjooned on veel selgumata. Üks on siiski selge: koja töö on edu ainult siis, kui sellele tööle kaasa tunnevad ja kaasa aitavad kõik töölised, eeskätt aga töölisvanemad ja koja valijasmehed.

Tööliskoda on rajatud töölisvanematele; ta tunneb end nende üleriikliku keskusena, kuhu peavad kokku voolama tööliste mõtted, tähelepanekud ja soovid, kus kujunevad välja tööliste ühised seisukohad.

Töölisvanema amet on raske. Seaduslik kaitse tööandja vastu on tegelikult väga nõrk. Kuid siiski kestab ja areneb töölisvanemate pisitöö, mida kõrvalseisja ei oska igakord silmata ja hinnata; siiski küpseb tööliste tahe — kasutada kõik seaduslikud abinõud oma olukorra parandamiseks ning vastu astuda tööliste seaduslike õiguste rikkumistele. Selles töös on töölisvanematel asendamatu abiline — kutseühing, töölisorganisatsioon, kus tööline tunneks end mitte sulasena, vaid täieõigusliku peremehena. Seal õpib ta ise ajama oma asju, et esineda tööandja ees väärilise lepingupoolena.

Koos kutseühinguga paneb töölisvanem tööliste huvid ja õigused kehtima tööandja suhtes. Koos Tööliskojaga esindab ta tööliskonna seisukohti riigivõimu ees. Koja kaudu saab tööliskond teha riigivõimule teatavaks, milliseid seadusi ja seaduste muutmisi tööliskond vajab, mida ta mõtleb valitsuse algatuste puhul; milliseks peab kujunema sotsiaal- ja majanduspoliitika tööliskonna seisukohalt. Selle juures peab aga tähele panema, et need tööliste soovid oleksid kooskõlas rahva üldiste huvidega. Tööandja tavaliseks väiteks on, nagu ei hooliks töölised rahvamajanduse huvidest, nagu nõuaksid nad palgatöstmise ja sotsiaalpoliitika alal rohkem kui majandus suudab anda. Tegelikult on rahvamajanduse edu ka töölistel südamel, ta tuleb ka töölistele kasuks.

Nagu iga töölisvanem mõtleb tööliste seisukohtade esitamisel ja põhjendamisel oma seljatagusele, täpselt nii on ka Tööliskojaga. Seepärast on see koja sooviks, et side tema ja valijate vahel järjest tiheneks ning et tähtsamad seisukohad kujuneksid koja ja valijate koostöös. Nii näit, ootab praegu koda oma valijailt arvamusi ja algatusi Tööstuslike käitiste tööliskonna asutuste seaduse muutmise kohta, milline mõte on algatatud kohtadel ja nüüd koja poolt käsile võetud.

Peale seaduseandluse küsimuste on koyal rohkesti teisigi ülesandeid tööliskonna huvide teenistuses. Need ülesanded on loetletud koja tegevuskavas, mis käesolevas numbris on ära toodud. Üheks tähtsamaks neist on juriidiline nõuanne töölistele.

Vastavalt eelöeldule kujuneb meie ajakirja sisu üldjoontes järgmiselt:

1. Informatsioon koja tegevusest, eriti koja sotsiaal- ja majanduspoliitiliste seisukohtade põhjendamine.
2. Ulevaate andmine sotsiaalpoliitika ja rahvamajanduse arengust meil ja välismail.
3. Informatsioon käitiste elust.
4. Juriidiline nõuanne. Ulevaate kohtute tegelusest töökaitses alal.

Toimetus.

Tööliskoja ülesandeist

Johan Kurvits, Tööliskoja esimees.

Sündinud 1894. a. Kirepi vallas, Tartumaal. Hariduse saanud Kirepi valla ja Tartu linnakoolis. Õppis trükiladujaks „Postimehe“ trükikojas Tartus. Osa võtnud maailma- ja vabadussõjast. Pärast sõda töötanud Tallinas sõjaväe ja nüüd Riigi Trükikojas.

Töölisliikumisest osa võtnud alates 1911. a. kuni ikäesoleva ajani. Olnud Trükitöölise Liidu sekretär ja Tallinna Trükitöölise Ühingu juhatuse liige alates 1928. a., Eestimaa Töölisühingute Keskliidu juhatuse liige oli 1933. a. — 1935. a. Praegu Riigi Trükikojas töölisnõukogu esimees juba pikemat aega.

J. Kurvits

Meil Eestis valitseb praegu majanduslik tõus. Seda tõendavad igasugused statistilised andmed nii tööstuse, kaubanduse kui ka põllumajanduse läbikäikudest ja tööturu ülevaadetest. Iga majandusliku konjunktuuri paranemine on toonud endaga kaasa ka palga- ja tööolude paranemise. Ajal, millal vabade töökäte pakkumine ei ole suur ja tööd on külluses, on võimalik nõuda ja ka kätte saada palga- ja töötingimuste paranemist.

Oleks loomulik, et ka Eesti tööliskond saaks üldisest majanduslikust tõusust kasu. Kas see aga on nii?

Statistilised andmed näitavad, et vabade tööliste arv on madal. Ajakirjandus rõhutab, et tööd on külluses ja et keegi ei tarvitse nälgida, kui ta tööd teha tahab või viitsib. Töötute vähesele arvule toetudes näidatakse, et majanduslik tõus on toonud ka töölistele kasu. Igaüks on saanud tööle.

Miks rõhutatakse vähest töötatöölise arvu, on aru saada. Seal, kus on palju töötuid, kasvab rahulolematust, mis kandub laialistes rahvahulkadesse. Ajaloost on näiteid, et see rahulolematust võib ühel päeval jõuda olukorrani, mis hävitab kõik endise, kukutab riigikorra ja viib meid uute probleemide ette. Seepärast juba enesealalhoidust väljudes püütakse töötaolekut ja sellest järgnevat viletsust pidurdada ning viia töötute hulka alla. Kuid rahulolemine ei olene ainult töölolemisest. Ka tööolud ja palgatingimused on kutsunud esile raskeid kokkupõrkeid ühiskondlike kihtide vahel.

Majandusminister oma läinud aasta kõnes toonitas, et palkade paranemine võib tulla kõne alla alles siis, kui töötuid ei ole. Nüüd on töötuid vähe, on kuulda isegi kavatsusist neid väljastpoolt Eestisse kutsuda, aga kas on palgad ja töötingimused paranenud?

Statistilisi andmeid jälgides võib märgata palkade nominaalset tõusu. Ajakirjandus märgib seda kui tööliste sissetuleku suurenemist. Samal ajal ei ole aga kellelegi saladus, et elukallidus on tõusnud, ja kui veel uuesti statistikat teha, siis näeme koguni tööliste palkade langemist. Mis on kasu töölisel sellest, kui ta 50-kroonine palk tõusis 55 kroonini kuus, kuna aga samal ajal elutarbed ja peavari tõusid hinnas $\frac{1}{3}$ võrra? Lühidalt — kui tööline endise palga juures pidi toiduainete eest maksma näiteks 30 krooni, siis nüüd maksab ta 40 krooni.

Viiekroonine palgatõus on kadunud eelpool nimetatud kulude katteks ja tööline peab samavõrra või veelgi rohkem oma hädavajalisi tarvidusi püürama.

Millest on siis tingitud töölistkonna reaalteenistuse halvenemine ajal; millal kõik töösturid ja ärimehed naudivad suurenenud läbikäigu paremusi?

Peame silmas pidama, et tööline saab oma olukorda parandada ainult siis, kui ta on küllalt kaitstud nii oma ametiühingu kui ka sotsiaalseadusandluse kaudu. Üksik tööline ei ole kunagi tugev, ainult oma kutseala kaaslastega liitudes on ta võimeline oma olukorra parandamiseks. Ta on ka siis tugev, kui on olemas vastavad sotsiaalseadused, mis kaitsevad tema huve ja tööd ega luba anda tema saatust tööandjale ainult oma arusaamise järgi määrata.

Nii läheneme tähtsa momendi juure — töölistkonna asutuste tugevusele ja selle mõjule üldises sotsiaalkindlustuses.

Eesti töölistkond on kaugel sellest ideaalist, mis ta kujutas juba Vabariigi loomisest peale. Tal ei ole väljakujunenud tugevat keskust, kes oleks võimeline tema eest kostma. Põhjusi selleks on olnud mitmeid. Eesti töölistkond oli alles vaevalt jalule tõusnud ja tegi esimesi samme enda tunnustamiseks. Alles 1935. aasta algul hakkas ka Eesti töölistkonna kutsealaline liikumine jalgu alla saama ja 1936. aasta algul võis Eesti organiseeritud töölistkonna arvu lugeda juba üle 10.000. Majandusliku tõusuga kaasas hakkas aktiivne organiseeritud töölistkond nõudma palga- ja tööolude parandamist ja statistilised andmed sellest ajast näitavad rekordilist arvu töötüüsid.

Kahjuks see aktiivsus ei viinud sihile ja nimetamisväärsset palkade tõusu ei suudetud saavutada. Üheks põhjuseks oli siin vastava töötüülide lahendamise komisjoni tegevus, kelle vahetlusest sündis palgaolude korraldamine ja ametiühingute volituste tühistamine tööliste nõudmistele esitamisel. Kuna komisjoni otsustel oli sundmõju ja töölistel ei võimaldatud palkade tõstmise nõudmisel otsekohe tööd seisma panna, siis võisimegi selle tagajärjel näha, et tööliste reaalteenistus ei ole palkade kõrgendamise peale vaatamata mitte tõusnud, vaid on langenud. Teiseks aktiivsuse nõrgestajaks oli vastava töölistkonna juhtiva keskkoha ümbermoodustamine, missugune tõi töölistkonna kutseorganisatsioonidesse passiivsuse ja äraootava õhkkonna.

Kuid juba suuremaks puuduseks oli töölistkonnal sellekohase esinduse puudumine riigi sotsiaalseaduseandluse juures, kel oleks mõju töölistkonna huvide kaitsele. Hulk seadusi pandi kehtima, ilma et oleks arvestatud töölistkonna seisukohti. Ei olnud mingisugust võimalust nõuda nende seaduste parandamist ja selleks ka mõju avaldada, kuna töölistkonna hääl kadus teiste nõudmistele hulgas.

Loomulik, et selles olukorras hakkas loodus maad võtma töölistkonna hulgas. Muudatuse tõi siin Töölistkoja ellukutumine. Ei ole kahtlust, et Töölistkoja praegune tegevusvabadus on võrdlemisi piiratud ja oleneb suurel määral sotsiaalministriest. Kõik koja arvamusel ja algatused ei ole siduvad sotsiaalministrile ja neile antakse käik ainult siis, kui sotsiaalminister seda peab tarviliseks. Seepärast on ekslik arvamine, nagu oleks Töölistkoda võimeline kõiki töölistkonna soove läbi viima.

Süüski, avalik-õigusliku asutusena on Töölistkojal enam võimalusi avalikkuse ette tõsta töölistkonna nõudeid ja arvamusel, ning selles peitub Töölistkoja väga suur tähtsus praegusel ajal.

Palga- ja töötingimuste parandamine ei ole Töölistkoja otseseks ülesandeks, vaid see peab jääma nagu alati ametiühingute ülesandeks. Küll aga võib koda sel alal toime panna vastavaid uurimusi, koostada võrdlusmaterjale ja luua üldpilti palgaoludest üldse, mis on väga suure väärtusega ametiühingutele nende tegevuses.

Töölistkoja suurimaks ülesandeks jääb aga ikkagi sotsiaalseaduseandluse kohta ettepanekute ja paranduste kui ka uuenduste esitamine. Nende kohta võib ta oma sõna ütelda ja nende kehtimapanemist nõuda.

Eeltoodut aluseks võttes ongi Tööliskoda algatanud juba terve rea küsimusi, mis koja arvates tuleksid ligemal ajal läbi viia. On asutud eitavale seisukohale haiguskindlustuse seaduse halvendamise suhtes, on esitatud hoopis uus töötülide lahendamise seaduse eelnõu, elukalliduse ja korteriüüride tõusu vastu võitlemiseks on astutud samme jne. Terve rida algatusi ootavad veel järjekorda.

On iseenesest arusaadav, et iga asutus töötab ainult siis edukalt, kui seda asutust juhivad vastava huviga isikud. Tööliskoda koosneb vanadest kutseala tegelastest ning tegelikest töolistest, seepärast on kõik koja algatused ka töөлiskonna soovid, mille tõttu nendele on kindlustatud töөлiskonna poolehoid. Et töөлiskond oskab vahet teha oma õigete esindajate vahel, seda tõendab praegune koja koosseis, ja tuleb loota, et koja koostöö oma valijatega veelgi tihedamaks muutub.

Kojal on ka selge, et töөлiskonna olukorra parandamine ja selle edasi viimine ei ole mõeldav ilma kutseühinguteta. Sellepärast juba Tööliskoja seaduse põhjal on koja ülesandeks juhtida ka töölisorganisatsioonide koostööd ja siinkohal võib koda mõjuva sõna ütelda ka töөлiskonna kutseorganisatsioonide keskuse tegevuse kohta. Koda peab leidma teid, kuidas teha tugevaks ja usaldusväärseks vastav keskus.

Lõpuks peab tähendama, et Eesti töөлiskonna käekäigu parandamiseks on vaja veel palju teha, ja selles mõttes on vajaline kõikide tööliliste teadlik suhtumine end ümbritsevatele oludele.

Aidaku uus ajakiri sotsiaalpoliitika arengule!

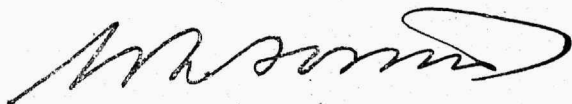
Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse ja töökaitse osakonna direktor JOH. SONIN

Meil on sotsiaalpoliitikat peaaegu viimase ajani peetud luksuasjaks, mida võib harrastada ainult siis, kui oleme jõukad. Alati, kui mõni sotsiaalpoliitiline mõte on üles kerkinud ja on võidud oodata selle elluviimist seadusena, on ikka leidunud inimesi, kes on hakanud karjuma appi. Nende appikarjulate alatiseks väiteks on meie vaesus, mis ei lubavat teha sotsiaaleksperimente kartuseta ruineerida meie majandust. Muidugi on siin tegemist nende ringkondade omakasupüüdlike väidetega, kes tahaksid teenida oma kapitalilt võimalikult palju, kuid veel rohkem on neil kordadel tegemist teadmatusega. Sotsiaalküsimused on meil niivõrd vähe populaarsed, et isegi inimesed, kellelt võiks oodata head suhtumist neile, siiski ajavad säärast juttu, mis iga vähegi sotsiaalpoliitilisi teadmisi omandanud inimest paneb pead vangutama. Selles on süüdi sotsiaalpoliitilise kirjanduse peaaegu täieline puudumine eesti keeles ja sotsiaalpoliitika kui õppeaine puudumine meie ülikooli õppekavas.

Sellepärast on vägagi tervitatav Tööliskoja soov hakata välja andma uut ajakirja, mille üheks tähtsamaks ülesandeks oleks sotsiaalpoliitiliste küsimuste selgitamine ja meie tööõiguse populaarne käsitlemine. Loodan, et ajakiri aitab kaasa sotsiaalpoliitilise mõtlemise tõstmisele ka meil. Meil valitseb praegu täiel määral veel n.-n. konkurentsi argument, mis väidab, et sotsiaalpoliitikat peab arendama ettevaatlikult, silmas pidades teiste riikide samme, sest vastasel korral on teistega konkureerida raske. See argument on kogu kul-

tuurmaailmas oma tähtsuselt tunduvalt alla jäänud n.-n. tootlikkuse argumentile. Viimane argument väidab, et töötéguri eest hoolitsemine ja selle soodustamine rahvusliku sotsiaalpoliitika läbi tõstab tootlikkust ja sellega koos rahvamajanduse seisukohta maailmamajanduses. Suur-Briti parlamendi saadikute enamus näitas juba ligi sada aastat tagasi hääletusel kümnetunnilise tööpäeva billi puhul oma poolehoidu sellele argumentile, ühinedes Th. B. Macaulay'ga, kes esitas ja kaitseks seda billi. Macaulay vastus inglise alamkoja konkurentsi argumenti pooldajatele sai kuudsaks kogu maailmas ja praegugi veel tsiteeritakse seda rohkesti. Macaulay ütles: „Iialgi ei saa ma seda uskuda, et see, mis teeb ühe rahva tugevamaks, tervemaks, targemaks ja paremaks, võiks teda lõppude-lõpuks teha vaesemaks... Kui me kunagi oleme sunnitud maailmakaubanduses esimeselt kohalt tagasi astuma, siis astume tagasi mitte väljasureva kääbustõu ees, vaid mõne kehaliselt ja vaimset silmapaistva ja tugeva rahva ees.“

Tahaksin loota, et ka käesolev ajakiri aitab kaasa selleks, et ka meie rahva enamus Macaulay poolt avaldatud mõtted võtab omaks.

Haiguskindlustuse seaduse uue eelnõu puhul

Tänavu on haiguskindlustuse seadusel kaks juubelit: 1) 23. juunil möödub 25 aastat sellest, kui anti vene haiguskindlustuse seadus, mis kehtis ka Eesti territooriumil, 2) 25. juulil möödub 20 aastat sellest, kui kinnitati vene ajutise valitsuse poolt praegu Eestis kehtiv haiguskindlustuse seadus, mis tõi järgmisi tähtsamaid muudatusi:

1) laiendas kindlustuse ulatust käsitöö- ja ehitusettevõtetele, ühtlasi ka vähematele ettevõtetele,

2) andis haigekassadele täielise omavalitsuse, mille järgi volikogu ja juhatus koosneb vaid kassaosaliste keskelt valitud isikuist, jättes tööstureile esinduse vaid revisjonikomisjoni.

20 aasta kestes ei ole Eestis kehtivat haiguskindlustuse seadust seadusandlikul teel muudetud, mis tõendab, et see seadus ei ole tehniliselt ja otstarbekohasuse seisukohalt mitte halb ega ka silmapaistvate puudustega. Seaduse kohta on küll vahepeal andnud seletusi kindlustusnõukogu ja riigikohus, kuid need seletused ei ole toonud seaduse tõlgitsemiselgi kuigi suurt olulist muudatusi. Raskusi oli haigekassade ja õnnetuste vastu kindlustamise ühingute vahekorras, kuid nüüd on ka siin oma kindel kord, välja kujunenud. Haiguskindlustuse seaduse rikkumisi ei ole kuigi palju, kui jätta kõrvale haigekassamaksude varjamist, mis on tingitud mitte alati seaduse ignoreerimisest, vaid sageli ka ettevõtete puudulikust raamatupidamisest ja seaduse tundmatusest.

Praegu tegutseb Eestis 25 haigekassat ümarguselt 50.000 liikmega.

Haigekassad on oma ülesandeid hoolimata sõjaaja, sõja järelaastate ja kriisiaja raskustest, haiguste rohkusest ja madalast tööpalkadest tingitud vähesest sissetulekuist hästi täitnud. Arstiabi on kassaosalistele-töölistele ja nende perekondadele kättesaadav. Kui mõnel pool kohalike olude tagajärjel on tekkinud raskusi, siis on neist üle saadud; abiraha on maksetud suuremalt jaolt seaduses ette nähtud ülemmääras. Kuigi perekondade abisaamine ei ole seaduse järgi sunduslik, on haigekassad siiski oma sissetulekute piires võimaldanud ka perekonnaliikmeile ravi ja sünnituse ja surma korral abirahagi maksnud.

Ühishaigekassadele, kes kassaliikmete ravikorralduse enda kätte võtsid, on vahest ravikorraldamine tekitanud raskusi seepärast, et 2%-line arstiabimaks, mida ettevõtjad tasuvad, ei kata neid kulusid, mis kokkuhoidlikemagi korralduse juures liikmeile arsti- ja rohuabi võimaldamiseks haigekassadel tuleb kanda. On tulnud paratamata ravikorraldusele kulutada tunduv osa neist sissetulekuist, mis seaduses on ette nähtud liikmete haiguse, sünnitamise ja surma puhul rahaliselt toetamiseks ja perekondade abistamiseks.

Siin ei ole põhjuseks mitte arstitaasu suurus, mida ei saa Eestis pidada kõrgeks, vaid jällegi tööliste madalast töötasust tingitud vähene sissetulek arstiabimaksust ja halvast

tööstustervishoiu- ja korterioludest tingitud rohke haigestumiste arv.

Väga tunduvalt suurendab haigekassade väljaminekuid ka see asjaolu, et puudub veel:

1) tööliste krooniliste haiguste vastu kindlustamise seadus,

2) tööliste töövõimetus (invaliidsuse) vastu kindlustamise seadus,

3) tööliste vanaduse vastu kindlustamise seadus,

4) tööliste elu ja tervise kaitse määrused tööstusettevõttele.

Nende seaduste puudumise tagajärjel tuleb haigekassadel ravida ka rohkesti pikaajalisi kroonilisi haigeid ja invaliide, kelle toetamine peaks õigupärast sündima invaliidsuse vastu kindlustamise või pensioniseaduse alusel. Tervishoiunõudeile mittevastavate tööruumide ja töötingimuste tulemuseks on haigusjuhtumite kõrgem arv kui see normaalsemas tingimuses olla tohiks.

Haigekassade senisest tegevusest peaks üksikasjalisema ja arvudes peegelduva pildi andma riigi statistika keskbüroo ülevaade, mille väljaandmine aga, kahjuks, on edasi lükatud. Uue seaduse maksmapanekul oleksid haigekassade senisest tegevusest kogutud andmeile ja kogemusele rajatud kalkulatsioonid enam kui tarvilised.

Käesoleval aastal on ette nähtud haiguskindlustuse ümberkorraldamine. Vastav eelnõu on välja töötatud ja seda on arutanud ja selle kohta oma seisukohad avaldanud ka kutseesinduslikud kojad ja muud asjahuvilised organisatsioonid (haigekassade liit, haigekassad, töösturite ühingud jne.).

Tööliskoda harutas haiguskindlustuse seaduse eelnõu oma üldkoosolekul, kus võeti vastu ka vastavad parandusettepanekud.

Nagu kuuleme, vaadatakse nüüd läbi kodade ja teiste organisatsioonide poolt esitatud ettepanekuid sotsiaalministeeriumi vastavas komisjonis. Missuguse kuju esialgne seaduse eelnõu võtab, selgub edaspidi.

Uus haiguskindlustuse seaduse eelnõu sisaldab peale vähemate järgmisi tähtsamaid muudatusi:

1) senised haigekassad asendatakse ringkondade kindlustuskassadega;

2) haiguskindlustuse ulatust laiendatakse kõigi töövõtjate kohta, välja arvatud erandid (kaugesõidu merevägi, põllutöölised jne.);

3) sundkindlustuse kõrval teostatakse ka vabatahtlikku kindlustamist nende suhtes, kes ei kuulu sundkindlustuse alla;

4) ravikorraldus antakse haigekassa kätte;

5) suurendatakse abistamisnorme (sünnituse jne. korral);

6) kassaosaliste perekonnaliikmete ravimine ja abistamine tehakse haigekassale sunduslikuks ja määratakse selleks üksikasjalised piirid;

7) muudetakse senist haigekassade valitsemise korda, andes juhatuses esinduse ka ettevõtjaile, seades ametisse uue valitseva or-

ganina asjade valitseja, püües juhatuse võimupiire jne.;

8) suurendatakse maksu ülemmäära.

Tööliskoja seisukohad uue haiguskindlustuse seaduse suhtes on avaldatud ta otsustes.

Siin peab kahetsusega märkima, et uue haiguskindlustuse seaduse suhtes on mitmed kodadest avaldanud seisukohti, mis risti vastu käivad sotsiaalministeeriumi eelnõule ja mis senise 25 aasta jooksul välja kujunenud ja stabiliseerunud haiguskindlustuse korralduse likvideerisid.

Niisuguseid seisukohti leiame Kaubandus-tööstuskojal, arstide ja rohuteadlaste koyal.

Kaubandus-tööstuskoja seisukohad on tingitud töösturite kohustuste vähendamise ja mõjuvõimu suurendamise tahtest ja on sellepärast aru saadavad, kuigi mitte põhjendatud.

Arstide koja seisukohtades näib domineerivat mõtlemissuuna, mis ei suhtu sotsiaalkindlustusele jaatavalt, vaid näeb selles midagi arstide huvide vastast. Sellast seisukohta on saksa kirjanduses püüdnud põhjendada mõni arstidest, kelle teosed näivad olevat ulatunud Eestigi arstide keskele.

Haiguskindlustus oma ravikorraldusega on põhjendatud ka rahva tervishoiuolude tõstmise, tööliste tervise säilitamise, sündivuse tõstmise ja surevuse vähendamise tarvilisusega, ja siin peaksid just arstid olema need, kes haiguskindlustuse teostamisel kõigiti kaasa aitavad.

Veel vähem on põhjendatud rohuteadlaste koja seisukohad, mis isegi eitavad kindlustuskassade apteekide pidamise õigust, tahtes keelduda isegi kinniste apteekide asutamisest. See seisukoht tunnistab nende vähest rohuteadlaste suurest mõjust, kes on õnnelikult saanud apteekide eraomanikeks ega taha sallida üldse omavalitsuste ja haigekassade apteekide. Rohuteadlaste ja rahvatervishoiu huvidele see küll ei vasta. Rohuteadlased on oma suures enamuses töövõtjad, kellel puudub üldse lootus apteegi omanikuks saamiseks ja kelle seisukord omavalitsuste ja haigekassade apteekides on siiski palju parem ja enam kindlustatud kui üksikomaniku apteegis. Kui vaadelda apteeki mitte ainult kui äriettevõtet, vaid kui tervishoiuasutust, siis tuleb eelistada küll omavalitsuste ja haigekassade kui tervishoiu korralduste teostajate apteegi avamise õigust.

Rohuteadlaste esindaja osavõtt haigekassa juhtimisest ei ole ka millegagi põhjendatud. Rohuteadlaste koja ettepanekud töösturite pariteetlikul alusel osavõtuks haigekassade juhtimisest on jällegi vaid tõenduseks sellest mõtlemissuunist, mis on omane apteekreile-ettevõtjatele.

Arstide koda tahab kõigepealt kärpida kindlustuse ulatust, püües seda „majanduslikult nõrgemate kodanike kihiga“. Siin näib põhjuseks olevat vaid eelarvamine, et haiguskindlustus vähendab arstide tulusid — ekslik ja mittekaaluv niisuguse suure sotsiaalküsimuse otsustamisel. Samast seisukohast lähtudes ollakse ka territoriaalsete kindlustuskassade süsteemi vastu.

Kindlustatu osavõtt arsti- ja rohuabi kulddest veel peale kassamaksu tooks loobumise aastasadu säilinud korrrast, kus tööstustöölisel oli arstiabi hinnata — tööandja arvel. Kui haige tööline ise peab tasuma osa arstihonorarist ja rohuhinnast, siis teeb see paljudele arstiabi kättesaamatuks, paljud viivitavad arsti poole pöördumisega, hilinevad ravimisega — kannatab isiklik ja rahva tervishoid.

Jutud sellest, et haigekassades liialdatakse arsti poole pöördumisega, on rajatud vaid üksiknähtudele. Siin puuduvad andmed, mis tõestaksid kassaliikmete vastutustundetust.

Vaba arstivaliku õigus on põhimõte, mis väärrib tunnustamist, kuid selle täieline teostamine on sõltuv kindlustuskassa sissetulekust, mis seda siiski piirab. Et mitte ainult erasiikuil ja arstide eraorganisatsioonidel ei või olla haiglad, ravilad ja ambulantsid, vaid need on tarvilised ka haigekassadele — selle vastu ei tuleks ka arstidel vaielda.

Näiteks Tallinna Ühise Haigekassa ravikorraldus ei ole oma ravilata ja ambulantsita teostatav.

Kindlustuskassade ja arstide vahekorra määramine üldlepinguis on teostatav, samuti tüliküsimuste lahendamiseks vahenduskomisjon, nagu soovib seda arstide koda.

Ei ole aru saadav, miks arstide koda tahab keelduda haigekassadele kinnisvarade omandamist, kui see asjaajamise ruumide ja asutuste paigutamiseks on tarviline ja kasulik. Miks peab kindlustuskassa oma asutustele ruume kasutama vaid üüri alusel? Ka ei ole majaoomanike erahuvide kaitsmine arstide koja ülesanne, vaid majaoomanikel on oma koda ja organisatsioonid.

Haiglate, raviasutuste ja apteekide soetamise suhtes ei asu arstide koda küll nii kategoorilisele keelu-seisukohale kui rohuteadlaste koda, kuid tahab neid võimaldada vaid äärmise vajaduse korral. Milleks siin see piiramine äärmise vajadusega, kui haiglad, raviasutusi ja apteekide tuleks avada vajaduse korral?!

Arstide koda pooldab kassaosaliste volikogu kui nõuandvat organit, kuna kassa tehniliseks juhtijaks peab olema kassa juhatuse esimees, kes oleks määratav ja vabastatav sotsiaalministri poolt; kassa juhatuseks, lisaks kindlustatuile ja tööandjatele, peavad olema arstikonna, rohuteadlaskonna ja isegi kohaliku omavalitsuse esindajad, kassa sisemise korralduse otsustamine tuleb anda eri organile, mis moodustub kassa juhatusest ja revisjonikomisjonist. See koosseis, mida arstide koda tahab haigekassa valitsemisele anda, on küll väga autoritaarne, kuid nii omapärane ja veider, et vaevalt võiks seda tõsiselt kaalumisega võtta. Et niisugust juhatusorganisatsiooni saadakse põhjendada, seda ei usu vististi selle autorid isegi. Kui revisjonikomisjon pannakse otsustama ühes juhatusega kassa sisekorralduste üle, siis tuleb tal ka iseenastavalt videerida, mis ei ole aga lubatav. Ka kohalik omavalitsus ei ole kuidagi õigustatud kindlustuskassa juhtimisest osavõtuks.

Haigekassa senine omavalitsus, mis on püsinud 20 aastat, peab ka edaspidi alles jääma, korraldades oma vahekorra arstidega, ap-

teekidega ja teiste asutustega seaduse piirides ja otstarbekalt kui iseseisev ja autonoomne organisatsioon.

Uus haiguskindlustuse seadus tuleb rajada neile põhilistele, mis seni on püsinud juba Eesti iseseisvuse algusest peale, mis on seni kandnud haigekassade viljarikast ja tun-

nustatud tegevust, millele ei ole seni osaks saanud tähelepanu väärivaid etteheiteid ega põhjendatud eitavat arvustust ei avalikus arvamises, ei töösturite organisatsioonide poolt, aga kõigepealt mitte ka kassaosaliste keskel.

Kindlustustegelane.

Sotsiaalkindlustuse arengust

Töölised teenivad endale ülalpidamist palgatööga. Sellega töölised elatavad endid ja oma perekondi. Kui tööline õnnetusjuhtumi, haiguse, varajase surma, vanaduse või tahtmata töötaoleku tõttu enam ei saa teha tööd, siis töölisperekonna sissetulek kuivab äärmiselt kokku või langeb hoopis ära. Seepärast töölise ja nende perekondade keskel esineb kestvalt kindlustuse meeleolu. See näht takistab töö normaalset arengut ja sotsiaalse rahu tekkimist. Seeläbi hävib ka töölise tervis, mis toob kahju kogu rahvale. Kõik kultuurriigid on astunud sotsiaalseadusandlusega samme, et töölise keskel seda kindlustuse meeleolu vähendada. Üheks abinõuks on siin kujunenud sundsotsiaalkindlustus, mis pärast maailmasõda kogu maailmas on arenenud jõudsasti.

Viimastel aegadel püüti töölisele teha selgeks, et nad võivad endid kindlustada sotsiaalsete riskide vastu kokkuhoiuga: jätku osa palgast tagavaraks tuleviku jaoks, mida tööline ja tema perekond kasutaksid töölise õnnetusjuhtumi, haiguse, töövõimetuse, vanaduse ja surma puhul.

Selle õpetusega ei jõutud kuigi kaugel. Kõigis riikides olid ja on ka nüüd töölise palgad niivõrd madalad, et isegi kõrgemate palkadega kutsetöölised ei saa teostada nimetamisväärset kokkuhoidu rasketeks päevadeks.

Küsimust on püütud lahendada ka avaliku hoolekandega: vigastatud, töövõimetud, vanad, töötud ja haiged töölised perekondadega ja töölise lesed lastega võtta riigi ja omavalitsuse ülalpidamisele hoolekandeaasutuste kaudu.

Kuigi avalik hoolekanne on teinud suuri edusamme, jääb see abi siiski napiks ja paljudel juhtudel ei ole üldse nimetamisväärnegi. Hoolekandelise abistamise juures töölisel ei ole

ette näha õigust toetust nõuda, vaid tema saatuse üle otsustab ametnik. Tööline peab siin ootama armuandi. See riivab ka töölise ja tema perekonna vaba kodanikutunnet. Hoolekande abil ei ole suudetud korralikult abistada raskustesse sattunud töölise ja tema perekonda ning vähendada tööliskonna keskel kindlustuse meeleolu.

Kauemat aega on tuntud vabatahtlik sotsiaalkindlustus. Töölise ametiühingud kutsusid ellu oma liikmete jaoks toetuskassad mitmesugusteks riskideks. Uuemal ajal mitmeski riigis arenes see süsteem võrdlemisi täiuslikuks. Kulude kandmisest võtavad osa ka riik ja omavalitsus.

Vabatahtlik sotsiaalkindlustus ei haara aga kõiki töölisi. Erandiks on vaid mõned maad, kus peaaegu kõik töölised on organiseerunud ametiühinguisse, nagu Rootsi ja Daani. Ka ei võta tööandjad vabatahtliku kindlustuse juures osa kulude kandmisest.

Seepärast on osutunud kõige otstarbekamaks ja vastuvõetavamaks sundsotsiaalkindlustus, mis ongi võitnud endale eluõiguse ja tunnustuse kogu maailmas. Sotsiaalpoliitikas ja kogu maailma kultuurringkondades on leidnud üldise tunnustuse põhimõte: uue aegne demokraatlik riik kogu rahva huvides on kohustatud viima ellu sundsotsiaalkindlustuse kõigi riskide vastu.

Sundsotsiaalkindlustust hakati esmakordselt ellu viima Saksamaal 1883. a. Bismarck püüdis sel teel võita oma poolehoidjaks saksa töölisi, et need ei teeks tegemist töölisliikumisega. Töölised ei loobunud sellest hoolimata oma vabast isetegevusest.

Hiljem levis sundsotsiaalkindlustus ka teistes riikides, eeskätt neis, kus töölise organisatsioonid olid tugevad,

kuid ka diktatuuririigid on olnud sunnitud laiade rahvahulkade survele ellu viima sotsiaalkindlustuse seadusi, et vähendada sotsiaalset pinget ja rahulolematust.

Ka teadlike tööandjate poolt sotsiaalkindlustus leiab pooldamist. Rahulolematu ja ebakindla meeleoluga tööline ei suuda täita moodsas tööprotsessis oma ülesandeid. Ka ei suuda äärmises viletsuses siplev töölikond anda majandusele vajalist tööliste järeldasvu. Kuid leidub veel rohkesti neidki tööandjaid, kes siiski eitaavad sotsiaalkindlustust.

Sotsiaalkindlustuse arengule kogu maailmas on tähtsal määral aidanud kaasa Rahvusvaheline Tööstööbüroo, kes 15 aasta jooksul on levitanud kogu maailmas sotsiaalkindlustuse üle uurimisi ja ülevaateid, informatsiooni jne. Erilise tähtsuse omavad iga-aastased töökongressid Genfis. Neil kongressidel on võetud seniajani vastu sotsiaalkindlustuse kohta 16 kongressiooni, mis on kõigile riikidele eeskujuks ja teatud tõukejõuks sotsiaalkindlustuse arendamiseks.

Kui enne maailmasõda tunti peami-

selt vaid kindlustusi õnnetusjuhtude ja haiguste vastu, siis nüüd on levinud kindlustusi kõigi sotsiaalsete riskide vastu.

Käesoleval ajal on maailmas kehtimas:

130 õnnetusjuhtude vastu kindlustamise seadust 54 riigis;

45 haiguskindlustuse seadust 31 riigis;

75 seadust invaliidsuse, vanaduse ja järelejäänute kindlustamiseks 30 riigis.

Rahvusvahelise Tööstööbüroo andmeil kuulub kogu maailmas haiguskindlustuse alla ca 90 miljonit töötajat; invaliidsuse, vanaduse ja järelejäänute kindlustuse alla ca 100 miljonit töötajat. See arv tõuseb lähemal ajal 25 miljoni võrra, sest Ameerika ühendriikides astub peatselt jõusse vastav seadus.

Need andmed näitavad küll sotsiaalkindlustuse üksikute alade suurt ulatust, kuid arvesse võttes töötajate üldist arvu ja ebatäiuslikkust leidub maailmas sotsiaalkindlustuse alal veel palju söödis maad. Käsikäs vaba töölisliikumise arenguga aga saavutatakse siin edusamme. L.

Töösuhe Tööliste töölepingu seaduse alusel

Ilmar Rebane

A. Üldalused.

1. 1. jaanuarist k. a. hakkas kehtima tööliste töölepingu seadus (RT, 1936, 83, 663), mis täies ulatuses muudab senise eesti töölepingute õiguse. Kuna senini on uut tööliste töölepingu seadust (edaspidi lühendatult Tts) vähe käsiteldud, siis anname ülevaate kehtivast eesti töölepingu õigusest niivõrd, kui võrd see puudutab töölisi. Muis osades eesti töölepingu õigus on alles reformi ajajärgus.

2. Töösuhete mõiste. Tööleping moodustab töösuhete sisu ja määratleb seda. Töösuhe on suhe üksiku tööandja ja töötaja¹⁾ vahel ja määratleb ük-

siku töötaja õigused ja kohustused suhtes üksiku tööandjaga. Tööõiguses vaadeldakse ainult seesugust töösuhet, mille eesmäks on sõltuv töö. Sõltuva töö all aga mõistetakse tööõiguses ainult sellast tööd, mida tehakse eravõimu kasutuses ja selle isiklikes huvides.

Töösuhete sisust ja laadist oleneb otustaval määral üksiku töötaja majanduslik ja õiguslik olund. Nagu tähendatud, moodustab töösuhete sisu tööleping. Siiski mitte ainult tööleping ei määra töösuhet, vaid arvesse tulevad ses suhtes ka teised normid. Normi-

¹⁾ Senini tarvitas eesti tööõigus töötegitajate üldmõistena töövõtjat, kuhu kuuluvad nii töölised kui ka teenijad. Kuna nüüd tar-

vitatakse töövõtjat hankevõtja tähenduses, siis tuleb siitpeale tööliste ja teenijate üldmõistena tarvitada „töötaja“.

de kogumit, mis määratlevad töösuhte sisu, nimetatakse töönormideks. Järelikult tööleping kuulub töönormide hulka, selle tähtsaima osana.

3. Töösuhte sisu. Töölepingu tähendus töönormide seas on olnud aja jooksul muutuv ja nimelt see on vähenenud teiste töönormide arvel. Põhimõtteliselt töösuhte sisu moodustavad tööandja ja töötaja vahelisi vastastikuseid õigusi ja kohustusi määratlevad kokkulepped — lepingud, mis kuuluvad puhtal kujul eraõiguse valdkonda ja mille sõlmimiseks on pooltel täieline vabadus. Et aga üksik töötaja, tingitult oma majanduslikust nõrkusest, ei ole suuteline õiglase ja tõelise lepingu sõlmimiseks, siis riigivõim on asunud piirama n.-n. täielist lepinguvabadust ja rakendama vahendeid töötaja kaitseks töösuhetes ja töösuhete sõlmimisel, töölepingu õiguse väljaarendamise teel. Selle tulemusena ühelt poolt taganeb töölepingu sisust ikka suuremal määral eraõiguslik vaba kokkulepe, kuna töölepinguõigus areneb kiirelt eraõiguslikust avalik-õiguslikuks, riiklikuks sundõiguseks, nii et töönormide seas haaravad ikka enam ja enam ülekaalu lepingute asemel riikliku õiguse sundivad eeskirjad. Teiselt poolt töölistkonna omaabi, mis on sihitult autonoomse tööõiguse loomisele, ületab tähenduselt vaba kokkuleppe.

Neil aluseil määravad töönormid töösuhte sisu järgnevas korras:

1. Riikliku õiguse sundivad eeskirjad.
2. Kollektiivlepingu sätted ja töötülide lahendamise komisjoni sundotsused.
3. Käitise sisekorramäärused.

Alles nende normide järele tuleb arvesse töölepingus endas avalduv kokkulepe. Töösuhe korraldub edasi järgnevalt:

4. töölepingu eeskirjade läbi. Edasi tulevad arvesse töösuhte sisu määravana järjekorras:

5. muude lepingute eeskirjad,
6. riikliku õiguse mittekohustuslikud (vabatahtlikud-dispositiivsed) eeskirjad ja

7. tööandja direktsiooni ehk käskeldamise võim.

4. Töösuhete aines. Töösuhete all käsitletav ainek jaguneb töösuhete ajalise kujunemise alusel. Nii vaadeldakse esmalt töösuhete tekkimist, järgnevalt tööandja ja töötaja õigusi ja kohustusi ja lõppeks töösuhete lõppemist.

B. Töölise töösuhete tekkimine.

1. Üldisi põhimõisteid. Töösuhe on õiguslik suhe. Sellekohaselt võib ta tekkida vaid viisil ja alustel, millistel õiguslikud suhted võivad üldse tekkida. Kuna töösuhe on seni veel ülekalduvalt eraõiguslik suhe, siis võib töösuheti tekkida vaid viisil, mil tekiavad eraõiguslikud suhted. Eraõiguslikud suhted aga tavaliselt tekivad õiguslike tehingute läbi. Ka töösuhete tekkimiseks on vajaline õiguslik tehing. Tekkimisviisilt tulebki eraldada töösuheteid sel alusel, millisele õiguslikule tehingule nad põhjenevad. Ses mõttes räägitakse lepingulisest töösuhetist mitte-lepinguliste töösuhetite kõrval. Töölise töösuhe saab Tts-e järgi aga tekkida ainult lepingu, ja nimelt töölepingu, alusel.

Töölise mõiste on määratletud eksklusiivselt. Tööliseks loetakse iga isikut, kes töölepingu põhjal on võtnud endale kohustuse teha tööd tööandjale (§ 3), järelikult iga isikut, kes seisab sõltuvas töösuhetes. Välja on arvatud ainult 1) riigi- ja omavalitsuste teenijad, 2) erakäitiste vaimutöötajad, 3) põllutöölised, 4) metsatöölised ja 5) meremehed (§ 4). See töölise mõiste määratelu on vastuvõetav ja vastab tööõiguse teoreetilistele seisukohtadele.

Tööandjana mõistetakse iga isikut, kellele tööline kohustus tegema tööd (§ 2). Tööandja võib olla iga füüsiline või juriidiline avalik- või eraõiguslik isik. Ka tööandja mõiste Tts-s vastab tööõiguse teoreetilistele seisukohtadele, kuigi tuleb tähendada, et tööõiguse teooria ei ole veel suutnud kujundada küllalt vastuvõetavat tööandja mõistet. Mõlemas definitsioonis määratakse üht mõistet

teise kaudu, kuigi neist vähimalt üks peaks olema täpselt sisustatud.

Töölise töölepinguks loetakse kokkulepe, mille põhjal tööline on võtnud endale kohustuse kokkulepitud tasu eest teha tööd tööandjale (§ 1).

Toodud definitsioonist järeldub, et töölise töölepingu esemeks on töö. Seaduses ei ole otseselt öeldud, kas sel puhul tuleb arvesse üldse töö või ainult sõltuv töö. Siiski tuleb arvata, et saab rääkida ainult sõltuvast tööst kui töölepingu esemest. Sõltuv töö iseloomustub isikulise ja majandusliku sõltuvuse läbi. Isikuline sõltuvus järgneb Tts-s väljendatud tööandja direktsioonivõimust, majanduslik sõltuvus aga töö talulisusest.

2. Töölise töölepingu sõlmimine. Töölise tööleping sõlmitakse vormivabal kujul, järelikult on tähtsusetu, kas tööleping on kirjalik või mitte. Töölepingu sõlmimisega tekib tööandja ja töölise vahel töösuhe, s. o. vastastikused õigused ja kohustused, mis järgnevad lepingu esemest, s. o. sõltuvast tööst. Need vastastikused õigused ja kohustused tekivad juba lepingu sõlmimise momendist. Leping on kokkulepe, järelikult loetakse leping sõlmituks vastava kokkuleppe saavutamise momendist alates. Tsiviilõiguse järgi kokkulepe loetakse saavutatuks, kui pooled, lähtudes soovist seonduda lepingulisse suhtesse, on jõudnud täielisele üksmeelele tehingu olulisel osil. (BES. §§ 3106, 3131). Tehingu olulisaks osaks tuleb lugeda tehtavat tööd ja osalt ka vastutasu.

Tts-e § 1 järgi kuulub töölepingu sissuse esiteks tehtav töö, selle esemena, ja teiseks kokkulepitud tasu. See eeskiri on aga teatavas mõttes vastolus Tts-e § 5-ga, mis toonitab, et tööleping loetakse sõlmituks vastava kokkuleppega või asjaoluga, et tööandja on lubanud töölisel asuda tööle. Järelikult tunneb Tts kahesugust kokkulepet. Esimene käib nii tehtava töö kui ka selle tasu kohta, teine aga ainult tehtava töö kohta. On saavutatud kokkulepe tehtavas töös ja vastavalt sellele tööandja on lubanud asuda töölisel tööle, siis

ILMAR REBANE, Tööliskoja sekretär.

Sünd. 4. aug. 1912. a. Venemaal. Lõpetas Tallinnas J. Vestholmi erahum.-gümnaasiumi 1930. a. cum laude. Oppis Tartu ülikoolis filosoofia-teaduskonnas ja hiljem õigusteaduskonnas, mille lõpetas 1936. a. algul cum laude. 1936. a. aprillis kinnitati ülikooli õigusteaduskonna diplomituid edasiõppijaks, 1936. a. septembris võeti vastu vandeadvokaadi abiks.

1933. a. suvel viibis Soomes Töölisakadeemias, õppimas ametiühingulist liikumist E. T. Kesklüüdi stipendiaadina ja 1934. a. ülikooli komandeerimisel Poolas õppeotstarbel. 1935. a. kirjutas ülikoolis auhinnatöö. Avaldanud juriidilisi artikleid ajalehtedes ja ajakirjades.

erandlikult polegi vaja enam kokkulepet tasu kohta, tööleping loetakse sõlmituks isegi selle kokkuleppeta. Eriti teine kokkuleppe viis on vormitu. Siin ei ole vajagi sõnaselget kokkulepet, vaid kokkulepe järeldub juba töölelubamise asjaolust.

Töösuhte töölise töölepingu alusel loetakse tekkinuks lepingu sõlmimise momendist, hoolimata sellest, kas pooled on asunud lepingut täitma või mitte. Ses mõttes tegelikult sõltuva töö sooritamisele asumine, kui on sõlmitud tööleping, töösuhete tekkimise seisukohalt on tähtsusetu.

3. Töölise töölepingu tähtaeg. Töölise tööleping võiakse sõlmida (§ 6).

- 1) määramata ajaks,
- 2) määratud ajaks,

3) kindlaksmääratud töö täitmiseks ja

4) prooviajaks.

Töölise prooviaeg võib kesta kuni kuus tööpäeva. Selle aja kestes on mõlemal poolel õigus lõpetada lepingut igal ajal. Ei ole prooviaja kestes lõpetatud lepingut, loetakse sõlmituks uus leping määramata ajaks, kui ei ole sõlmitud lepingut mõneks teiseks ajaks (§ 7).

(Tts § 7 räägib ekslikult mõnest teisest lepingust.)

Prooviajal kehtivad üldised töösuhet määratlevad normid, kaasa arvatud ka Tts täies ulatuses, välja arvatud töölepingu lõpetamist sättivad eeskirjad.

(Pooleli.)

Ilmar Rebane

Töölise elutase on võetud uurimisele

Anatol Renning

Anatol Renning, Tööliskoja nõunik.

Sünd. 1905. a. Lõpetas Tartu ülikooli filosoofiateaduskonna cum laude ja õigusteaduskonna majandusteaduse osakonna. 1931.—1932. a. Akadeemilise Majandusteaduse Seltsi abiesimees. 1933.—1936. a. „Töölise Hääle“ alatine kaastööline; tegutses ühtlasi kutsetühingute majandusteadusliku konsulendina. 1935. a. koostas uurimuse palgaolude kohta jalaõude kodutööstuses, Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu juhatusel liige.

Praegu on asunud palgaliste, eriti töölise, büdžetilise uurimise korraldamisele, mis on valitsuse poolt ettevõetud majandusloenduse üks osa. Seni puudus nimelt küllaldaselt tõetruu ja usutav ülevaade töölise olukorrast; amet-

lik statistika koostatakse tööandjate andmete põhjal ja neid andmeid ei saa enam kontrollida. Nähtavasti näidatakse seal palgad tegelikust suuremalt, et töölise madal elutase vähem silma torkaks. Ei saa ju uskuda, et Tallinna töölise keskmine tunniteenistus praegu oleks ligi 40 senti ja kuuteenistus ligi 80 krooni, nagu see ametlikust statistikast paistab. Seepärast on büdžetilise uurimise, mis praegu käsile võetakse, töölisele väga tarviline, kuna siin annavad andmeid mitte tööandjad, vaid töölised ise. Nimelt valitakse teatud töölisperekonnad, kes nõustuvad aasta jooksul üles märkima kõik oma sissetulekud ja väljaminekud. Statistika Keskbüroo, kes on selle uurimise tegelik korraldaja, kohustub hoidma saladuses, missuguse perekonna käest ta need või teised andmed sai. Neile, kelle töö osutub kõige paremaks, täpsemaks ja puhtamaks, maksetakse preemiat kuni 100 krooni. Kuid töölised peavad asja käsile võtma mitte raha pärast (sest preemiaid saavad vaid üksikud), vaid selleks, et kaasa aidata töölise tõelise olukorra selgitamisele.

Teistes riikides on sellekohaseid uurimusi korraldatud ja peab lootma, et ka Eesti tööliskonnas on küllalt teadlikke inimesi selle ülesande teostamiseks.

Uurimus teostub ajavahemikul 1. aprillist 1937 kuni 1. aprillini 1938.

Järgmises numbris peatume asja juures pikemalt.

Tööliskoja seisukohad Töötülide lahendamise seaduse asjus

Tööliskojale saadeti sotsiaalministeeriumilt seisukoha avaldamiseks töötülide lahendamise seaduse eelnõu. Koja üldkoosolekul leiti, et see eelnõu töölistele ei ole vastuvõetav, ja esitati Sotsiaalministeeriumile enda poolt koostatud eelnõu järgmises redaktsioonis.

Töötülide lahendamise seadus.

(Tööliskoja ettepanek.)

§ 1. Tööandjate ja töövõtjate vahel majanduslike huvide pärast tekkinud kollektiivsete töötülide lahendamine toimub käesolevas seaduses ettenähtud korras, kuivõrd töötülide põhjuseks on töötingimuste muutmine või muutmise kavatsus.

§ 2. Poolteks töötülis on ühelt poolt tööandja ja teiselt poolt töövõtjate esindaja või esindajad.

Tööandja esineb töötülis isiklikult või volinike kaudu. Töövõtjate esindus on olevat sellest, kas töötüli haarab üht või mitut käitist.

I. Kui töötüli haarab üht käitist, loetakse töövõtjate esindajaks:

a) käitistes, kus on olemas tööliskonna asutused, töölisnõukogu või töölisvanem eriliselt volitamata, kui töötüli algatamiseks on üldkogu otsus või kui töölisnõukogu või töölisvanema poolt selleks korraldatud kirjalikule ankeedile on antud vähimalt poolte töövõtjate allkirjad töötüli algatamiseks. Üldkogu võib volitada ka vastava tööharu kutseühingu töövõtjaid esindama.

b) Käitistes, kus puuduvad tööliskonna asutused, on töövõtjate esindajaks käitise üldkoosolekul volitatud füüsilised ja juriidilised isikud.

II. Kui töötüli on tekkinud reas käitises, loetakse töövõtjate esindajaks vastava tööharu kutseühing või ühingute liit eriliselt volitamata, kuid iga käitise töövõtjaskond on õigustatud esinema töötülis ka käesoleva paragraafi p. 1 a ja b tähendatud korras.

§ 3. Kui üks pooltest on jõudnud veendumusele, et kokkuleppe saavutamine ei õnnestu, võib ta pöörduda töövõtjate poole, et viimane hakkaks vahemeheks, töötüli lahendamisel.

§ 4. Tööinspektor, saanud palve olla vahemeheks töötüli lahendamisel, on kohustatud ilmuma isiklikult või saatma oma abi kohale hiljemalt kutse saatmise päevale järgneval päeval. Kui töötüli on tekkinud mitmes käitises korraga, võib töövõtjate pooled kutsuda oma kantseleisse.

Töövõtjate või tema abi võtavad tarvitusele kõik seaduslikud abinõud tööandja ja töövõtjate vahel kokkuleppe saavutamiseks.

§ 5. Kui töötüli ulatus ei piirdu ühes töövõtjate jaoskonnas asuvate käitistega, vaid haarab käitisi mitme töövõtjate jaoskonnas, kannab töövõtjate poolt tekkinud teada saades sellest otsekohe ette vanemale töövõtjale. Vanem töövõtja võib

tab viivitamata tarvitusele kõik abinõud tööandjate ja töövõtjate vahel kokkuleppe saavutamiseks.

§ 6. Ei õnnestu kokkuleppe saavutamine töövõtjate poolt 24 tunni jooksul, kui töötüli on tekkinud ühes käitises, või vanemal töövõtjate poolt 48 tunni jooksul, kui töötüli on tekkinud mitmes käitises, on mõlemad pooled õigustatud pöörduma töötülide lahendamise komisjoni poole.

Kui üks pooltest on pöördunud töötülide lahendamise komisjoni poole, on teine pool kohustatud ilmuma komisjoni istungile komisjoni esimehe kutsel.

§ 7. Töötülide lahendamise komisjoni asutatakse Sotsiaalministeeriumi juurde. Komisjon töötab kahes koosseisus.

Komisjoni esimehe ja esimehe asetäitja nimetab Riigivanem Sotsiaalministri ettepanekul. Liikmeiks on Sotsiaalministeeriumi Töökaitse Sotsiaalkindlustuse Osakonna direktor, üks Sotsiaalministri poolt nimetatud liige, Majandusministeeriumi Tööstusosakonna direktor, üks Majandusministri poolt nimetatud liige, neli Kaubandus-tööstuskoja ja neli Tööliskoja poolt nimetatud liiget. Esimees, esimehe asetäitja ning Kaubandus-tööstuskoja ja Tööliskoja poolt nimetatud liikmed määratakse kolmeks aastaks.

§ 8. Komisjoni ühte koosseisu kuulub: esimees või esimehe asetäitja ning liikmeina: 1) Sotsiaalministeeriumi Töökaitse ja Sotsiaalkindlustuse Osakonna direktor või Sotsiaalministri poolt nimetatud liige; 2) Majandusministeeriumi Tööstusosakonna direktor või Majandusministri poolt nimetatud liige; 3) kaks Kaubandus-tööstuskoja poolt nimetatud liiget; 4) kaks Tööliskoja poolt nimetatud liiget.

Töötülide lahendamise komisjoni koosseis on otsusevõimeline, kui koos on esimees või tema asetäitja ja neli liiget.

Poolte võtavad komisjoni tööst osa sõnaõigusega; ekspertide andmete ärakuulamise ja arutamise ja otsuse hääletamise ajaks lahkuvad pooled komisjoni koosolekult.

§ 9. Sotsiaalministri nõudmisel on Kaubandus-tööstuskoda või Tööliskoda kohustatud nende poolt nimetatud Töötülide lahendamise komisjoni liikmete asemele nimetama uued isikud, kui need liikmed puuduvad kolmest koosolekust järgemööda või kuuest koosolekust aasta jooksul mõjuva põhjusega.

§ 10. Töötülide lahendamise komisjoni ülesandeks on sobitada kokkuleppe tülitsevate poolte vahel. Saavutatakse kokkuleppe, siis koostab komisjon kirjaliku kokkuleppe teksti, millele kirjutavad alla töötüli pooled.

Allakirjutatud kokkuleppe omab kollektiivlepingu jõudu ja sellest loobumine võib toimuda Kollektiivlepingute seaduses ettenähtud korras.

§ 11. Ei õnnestu Töötülide lahendamise komisjonil kokkuleppe saavutamine, võivad

poold kasutada komisjoni vahekohtuna, mille kohta sõlmitakse kirjalik kokkulepe, kus on ära tähendatud need küsimused, mis on aratud vahekohtu lahendamiseks, kuid võrd käesoleva seaduse § 1 järgi need küsimused alluvad käesolevale seadusele.

Komisjonil pole õigust teha nende küsimuste kohta otsuseid, mis muudavad töötajate miinimumi rohkem või teises suunas kui see oli töötajate põhjuseks.

§ 12. Komisjon koostab põhistatud vahekohtu ettepaneku ja esitab selle pooltele. Poold kas nõustuvad sellega või lükkavad selle tagasi. Nõustuvad poold ettepanekuga, kirjutatakse alla vahekohtu ettepanekule ja see omandab kollektiivlepingu jõu, millest loobumine võib toimuda Kollektiivlepingute seaduses ettenähtud korras.

Ei nõustu poold ettepanekuga, põhjendavad nad oma tagasilükkumise. Komisjon, kaalunud ettetoodud põhjendeid, kas lõpetab toimetuse või teeb otsuse vahekohtu ettepaneku sundislikuks kehtimapanekuks. Käitistes, kus streikimine on keeldud, on komisjonile kohustav vahekohtu ettepaneku sundislik kehtimapanek.

Otsus vahekohtu sundislikuks kehtimapanekuks omandab kollektiivlepingu jõu teatamisega pooltele ja sellest loobumine võib toimuda Kollektiivlepingute seaduses ettenähtud korras. Vahekohtu otsuse kehtivuse tähtaeg ei või ulatuda üle kuue kuu.

§ 13. Töötajate lahendamise komisjon võib kollektiivlepinguid ja lepingu jõudu oma vaid akte panna kehtima vastavas tööhärras vastaval kutsealal mitte kauemaks kui kollektiivlepingu või kollektiivlepingu jõudu oma va akti kehtivuse tähtajaks Kollektiivlepingute seaduses § 3 toodud kitsendiga.

Töötajate lahendamise komisjoni nimetatud otsus hakkab kehtima avaldamisega Riigi Teatajas.

§ 14. Komisjon peab oma tegevuses arvestama vähimalt neljalikmelise töölisperekonna tarvidusi inimväärseks äraelamiseks, kindlustades nende rahuldamist normaaltöötaja palgaga ja silmas pidades elumaksumuse muutusi.

§ 15. Komisjoni § 12 II lõikes ja § 13 tähendatud otsustele võib kaevata Riigikohtu administratiiv-osakonnale kahe nädala jooksul, arvates otsuse teatamisest töötajate pooltele või selle avaldamisest Riigi Teatajas.

§ 16. Töötajate lahendamise komisjoni poolde pöördumise keeldud alata streiki resp. töösulgu enne kahe nädala möödumist pöördumise päevast alates, kui komisjon pole oma asjatoimetust lõpetanud.

Alustab vastaspool töösulgu resp. streiki, pole eelmises lõikes tähendatud keeld kehtiv.

Kui töötajad on tekinud töötajate kavatsuse läbi halvendada kehtivaid töötajate miinimumi ja töötajad on pöördunud Töötajate lahendamise komisjoni poole, võivad töötajad alustada streiki enne Töötajate lahendamise komisjoni tegevuse lõppu, kui töötajad süüdi teostab oma kavatsuse.

§ 17. Töötajate lahendamise komisjoni kuuld kaetakse Sotsiaalministeeriumi eelarvest.

Komisjoni liikmeile, ekspertidele ja komisjoni sekretärile maksetakse tasu ja päevanägin sõiduraha Vabariigi Valitsuse poolt määratud normide järgi.

Kui komisjon arutab asja väljaspool käitiste asukohta, maksetakse töötajate esindajatele päeva- ja sõiduraha.

§ 18. Töötajad, ametiasutused ja kõik teised isikud on kohustatud andma komisjonile ja ekspertidele nende poolt nõutud andmeid.

§ 19. Töötajate lahendamise teostamisel saadud andmeid, välja arvatud ekspertide tulemused, on Töötajate lahendamise komisjoni liikmed ja eksperdid kohustatud hoidma saladuses komisjoni vastava otsuse põhjal.

§ 20. Tööinspektsiooni ametnike ülesandeks on järele valvata, et saavutatud kokkulepet või Töötajate lahendamise komisjoni otsuseid täidetakse.

§ 21. Vabariigi Valitsusel on õigus anda määrusi käesoleva seaduse elluviimiseks ja Töötajate lahendamise komisjoni tegevuse üksikasjaliseks korraldamiseks.

II.

Kriminaalseadustiku § 349^a ja 349^a kaotavad kehtivuse.

Töötajate lahendamise seadus (R. T. 93 — 1935. a. ja 74 — 1936. a.) kaotab kehtivuse.

III.

Kriminaalseadustikku täiendatakse § 349^a, 349^b, 349^c, 349^d ja 349^e-ga ja pannakse kehtima järgmises redaktsioonis:

§ 349^a. Süüdlasest selles, kes ei ilmunud Töötajate lahendamise komisjoni istungile mõjuvate põhjusteta, kui ta seaduse järgi selleks oli kohustatud, karistatakse arestiga mitte üle ühe kuu.

§ 349^b. Süüdlasest selles, kes õhutas streiki või töösulgu alustamist isikuid, kes olid pöördunud Töötajate lahendamise komisjoni poole töötajate lahendamiseks kahe nädala kestusel, kui komisjoni tegevus ei lõppenud varem, alates pöördumisest, karistatakse arestiga mitte üle ühe kuu.

Süüdlasest selles, kes alustas streiki või töösulgu, kui töötajad olid asunud lahendama Töötajate lahendamise komisjon kahe nädala kestusel, alates tema pöördumisest Töötajate lahendamise komisjoni poole, karistatakse arestiga mitte üle ühe nädala.

Need karistused ei ole kohaldatavad juhul, kui töötajad tekkis töötajate kavatsuse läbi halvendada kehtivaid töötajate miinimumi ja viimane teostas selle kavatsuse hoolimata pöördumisest Töötajate lahendamise komisjoni poole.

§ 349^c. Süüdlasest selles, kes ei täitnud Töötajate lahendamise komisjoni sundislikult kehtimapanekuid või Töötajate lahendamise komisjonis sõlmitud kokkulepet, karistatakse arestiga mitte üle ühe kuu.

§ 349^d. Süüdlasest selles, kes ei täitnud Töötajate lahendamise komisjoni või ekspertide seaduslikku nõuet nende poolt nõutavate andmete esitamiseks, karistatakse arestiga mitte üle ühe kuu.

§ 3497. Tööandjat, kes on süüdi selles, et ta murdis töölepingu töövõtjate esindajaga töötulis teises korras kui see määratud Tööstusliikude käitiste tööliskonna asutuste seaduses (R. T. 61 — 1931, art. 488) § 39, karistatakse arestiga mitte üle ühe kuu.

IV.

Käesolev seadus hakkab kehtima avaldamisega.

Oma ettepaneku põhjendamiseks esitas koda sotsiaalministeeriumile seletuskirja, milles esitatud seisukohad on kokku võttes järgmised:

Riigivõimu vahelesegamine tööandjate ja töliste vahekordadesse on isenesest vajaline, kuid tuleb hoolitseda selle eest, et vahelesegamise alused ja piirid oleksid korraldatud küllalt otstarbekalt. Riigivõimu vahelesegamise mõte peab seisma selles, et kaitsta töövõtjaid tööandjate majandusliku ülevõimu eest, mitte aga seda ülevõimu veelgi kindlustada. Töövõtjad ei julge sageli oma häält tõsta ega oma nõudmisi läbi viia kohakaotamise kartusel, ja kui nad asuvad võitlema oma õigustatud nõuete eest, on tööandja sellele võitlusele tavaliselt paremini ette valmistatud. Seepärast on see tavaliseks nähteks, et tööandja tahe läbirääkimisteks ja kokkuleppimiseks on väga nõrk. Töölised, kes asuvad streikima ainult äärmise vajaduse sunnil, on seepärast huvitatud, et riigivõim sunniks tööandjat tüli põhjuste asjalikule arutusele ja suuremale leplikkusele. Selles peabki seisma töötulide lahendamise komisjoni ülesanne.

Siit järeldub, et komisjon peab asuma töötulide lahendamisele töövõtjate või tööandjate kutsel, s. o. siis, kui on väljavaateid mõistlikuks kokkuleppeks. Kui näit. on ette näha, et tööandja vastu ei tule, siis muutub komisjoni lepitusprotseduur asjatuks ajaraaskamiseks,

nagu see senini enamasti olnud. Neil kordadel võib tööandjat leplikkusele viia ainult streik.

Kui pooltel leppimistahe on, kuid lahkuminekute silumine on siiski raske, siis kasutavad nad komisjoni vahekohtuna, s. o. nad lepivad omavahel kokku, et teatud küsimused otsustab komisjon ning et see komisjoni otsus võib saada sunduslikuks.

Siin tõuseb küsimus, kas iga komisjoni otsus saab olla sunduslik, s. o. ka siis, kui pooltel pole asja vabatahtlikult andnud komisjoni otsustada. Vastus siin võib olla ainult eitav.

Kui näit. kohtuotsused on sunduslikud, siis on see õigustatud seepärast, et kohus on oma tegevuses seotud seadusega. Seadus kirjutab kohtule võrdlemisi täpselt ette, kuidas toimida sel või teisel juhtumil. Töötulide lahendamise komisjonil puudub säärane alus. Ekspertidele antavad andmed on puudulikud ja kuna tööstusel riiklik kontroll puudub, siis pole nad sisult ka kontrollitavad. Kuid olgu need andmed kuitahes täielikud, ei tunne majandusteadus abinõusid säärase hiigelkeerulise küsimuse lahendamiseks, nagu tööstuse kandevõime. Nii on komisjon paratamatult väga raskest olukorras, kui ta lahendab sundijana ja mitte vahekohtunikuna küsimuse: ta ei julge palku liiga palju tõsta ega üldse julgemaid otsuseid teha. Või kui ta seda teebki, siis oleks riigivõim ikkagi võitluse kistud, mis ei ole soovitatav.

Seepärast on tingimata vajaline, et riiklik vahelesegamine töötulidesse jääks vabatahtliku vahenduse piiridesse. Sel puhul on riigivõim liigest vastutusest vaba ning teiselt poolt tööandjad on siis sunnitud arvestama töölise organiseeritud jõudu. See olukord vastaks ka demokraatliku riigi kodanike põhiõigustele. Töölisorganisatsioonide vastutustunne peab olema kindlustuseks, et töölised oma õigusi kurjasti ei tarvita.

Töölise palgalise puhkeaja seaduse eelnõu ja Tööliskoja seisukohad

Tööliskojale arvamise avaldamiseks saadetud Töölise palgalise puhkeaja seaduse eelnõu erineb tunduvalt vastavast praegu kehtivast seadusest. Tema laiendab palgalise puhkuse kõigile töölepingute seaduse alusel töötavatele töölisele, pikendab palgalise puhkuse aja üheksa päevani ja võtab arvesse palgalise puhkuse tasu arvutamisel töölise poolt normaaltööajal teenitud töötasu.

Tööliskoda asus käesolevas küsimuses järgnevatele seisukohtadele:

Palgalist puhkeajaga tuleb pikendada kahe teistkümneme tegeliku tööpäevani ja palgalise puhkeaja saamise õigus peaks olema mitte ainult neil töölisel, kes on töötanud ühe aasta, vaid ka neil, kes on töötanud vähem. Viimasel juhul tööline, kes on töötanud vähem kui ühe aasta, on õigustatud saama kalendriaasta kestusel iga kuu eest,

mil kestis töölepinguline suhe, ühe päeva palgalist puhkust.

Puhkuse tasu arvutamise aluseks tuleks võtta töölise poolt teenitud töötasu, kuid vähimalt normaaltööajaks kindlustatud miinimumi näol.

Palgalist puhkust tuleks anda 15. mai ja 15. sept. vahel, kui aga teenistusaasta täitub hiljem või ei täitu, siis vastavalt sellele kalendriaasta jooksul. Puhkuseajaks ei tohiks lugeda töölise haiguseaega.

Palgalise puhkuse andmine peaks olema tööandjale kohustav. Ei ole sotsiaalpoliitiliselt millegagi põhjendatud puhkuse asendamine rahalise tasuga. Sellaste võimaluste vältimiseks peaksid seaduses olema ette nähtud vastavad sanktsioonid. Tööliskoja ettepaneku kohaselt palgalise puhkuse mitteamdramisel tööandja peab andma kahe-

Tööliskoja abiesimees Felix Kauk.

Sünd. 10. IV 1900. a. Tallinnas rauatöölise pojana. Sealt vanematega siirdunud Venemaale, kust hiljem tuldi Narva, Narva tehaseis omandanud oskuse metallitrelialina. 16. eluaastast kutseühingu liige, Hiljem töötanud Rakveres, Paines, Väike-Maarjas ja 1923. aastast Kohtla-Järve kaevanduse mehaanikatööliskojas. 1929. a. alates töölisnõukogu ja K.-Järve haigekassa esimees, samuti ka Järve valla valitsuse liige. 1931. aastast Eesti Haigekassade Liidu juhatuse liige. Tööliskoja abiesimees.

Algame aastat, mis on meile kõigile jälle kord uus, Tööliskojale esimene ehuaasta ja „Tööliskoja Teatajale“ sünniaasta. Pean võrdlema Tööliskoda asundustaluga, kus peremeheks on koja juhatus ja adraks „Tööliskoja Teataja“. Põllumehe saak oleneb teatavasti palju ka heast künnist ja seemendamisest. Tuleb loota, et ka koja ader teeb sügavat kündi, ehkki hädaoht on suur kivile sattumiseks, mis varitseb mullas. Kui aga siiski tuleme toime künni ja seemne sisseviskamisega, tahaksin loota, et sompus ja kurbadele külvipäevadele järgneb kord päikesepaistelisi, millal tera idaneb, võrsub ja lõpuks annab tööliskonnale saaki. Selles lootuses soovin jõudu ja edu kõigile, kes ajavad vagusid „Tööliskoja Teatajaga“.

1. jaan. 1937. a. K.-Järvel.

kordse puhkuse tasu, mis nõutakse sisse vastava tööinspektori poolt administratiiv-sissenõude korras, ühtlasi langeks tööandja ka kriminaalkaristuse alla. Selleks tuleks kriminaalseadustikku täiendada järgneva §-ga:

„Tööandjat, kes on süüdi selles, et ta ei andnud töölisele palgalist puhkust, mille saa-

miseks tööline oli seadusega õigustatud, või puhkuse saamata jäämisel keeldus seadusevastaselt maksmast kahekordset tasu saamata puhkeaja eest või ei lubanud tööliset töölt vastavalt puududa,

karistatakse: vangimajaga mitte üle ühe kuu.“

I. R.

Majanduslik ringvaade

Töölise reaalpalka (palga ostujõu) muutusi. Elatusmaksumuse indeks hakkas Eestis langema majanduskriisi mõjul 1929. a. peale. Palgad püsisid kuni 1931. a. umbes endisel tasemel, siis langesid needki, nii et kokku võttes palkade ja hindade alanemise mõjul püsis palga ostujõud (reaalpalk) umbes endisena. 1934. a. I poolaastal olid palgad kõige madalamad, siit peale algas tõus. Nii oli tunniteenistuse keskmine suurtööstuse meestöölistel 1934. a. I poolaastal Statistika Keskbüroo kokkuvõtete järgi 32,6 smt., 1936. aasta novembris 36,8 senti. 1935. a. II poolaastast alates hakkas aga tõusma elatusmaksumus. Selle tõttu langes palga ostujõud, vaatamata palga nimelisele (rahalisele)

suurenemisele. Vastavad indeksarvud annavad võrdluse, kui palju saadakse osta ühe tunni tööga teenitud raha eest. See indeks (suurtööstuse kohta) püsis 1935. a. aprilli ja septembri vahel 118—120 kõrgusel, 1936. aastal samal ajal langes see 112 ja sügis-kuudel (oktoober-november) oli ta 110 ja 111. (Indeks on arvutatud mees- ja nais-töölise kohta kokku.) Seega on palkade tegelik (ostujõu) langus viimase aasta jook-sul ametlike andmete järgi vähimalt 7%.

Nende andmete juures tuleb aga silmas pidada, et need arvutused on tehtud tööand-jate andmete põhjal. Nii pole hästi usutav, et meestöölise keskmine tunniteenistus võiks praegu olla 37 senti kõrgusel. Teiselt poolt

Voldemar Mölder, Tööliskoja juhatusel liige.

Voldemar Mölder sündis 18. nov. 1903. a. Narvas Kreenholmi ühiselamus. Juba 8-aastaselt pidi ta hakkama endale ülalpidamist otsima. 1921. a. astus ta esimest korda tööorganisatsiooni (Tallinna Metallitöölise Ametiühingusse), töötades Tallinna raudtee varustusosakonnas, kust vallandati samal aastal tööliste püha — 1. mai — tagajärjel.

1928. a. asus ta tööle Kreenholmi käitisel, kus töötab käeoleva ajani. V. Mölder on olnud tegev tööliskonnas alates 1928. a.: E. Kiutöölise Am.-ühingus (kuni 1936. a. alguni, kuni ühingu likvideeriti; Kreenholmi töölisnõukogus abiesimehena; Kreenholmi töölisnõukogu liikmena 1931. a. alates; E. Tekstiiltöölise Üh. Narva osakonna asutaja liikmena ja ajutise juhatusel esimehena, praegu tähendatud ühingu abiesimehena; Narva linna volinikuna alates 1933. a. 6. nov. 1936. a. valiti ta Tööliskoja juhatusel liikmeks.

annab elatusmaksumuse tõus töölistele end rohkem tunda kui see statistikas peegeldub: on ju hinnas tõusnud parajasti ained, mida tööline kõige rohkem tarvitab.

Hindade tõusu põhjusi. Elatusmaksumus muutus viimaseil aastail järgmisel (1927—1931. keskmine = 100):

1934. a. detsember	78
1935. a. detsember	87
1936. a. detsember	93.

Sellega on tõus kahe aasta jooksul 19%. Tõusu põhjendavad toitluse, korteri ja kütte kulud, kuna teised kulude liigid (riietus, puhastus, liiklemine, haridus, lõbustus) tõusid vähem või jäid endisele tasemele. Hindade kerkimise põhjuseks on ühelt poolt majanduslikult kahjulikud nähted (1935. a. äpardunud põllusaak, küttepuidus metsade vähenemise tagajärjel), kuid teiselt poolt ka nähted, mis majandusele iseenesest on

soodsad. Nii on paranenud põllumajandussaaduste hinnad välisturgudel, ja vastavalt sellele kindlustati riiklike juurdemaksudega kõrgemale tasemele hinnad ka Eestis; teiseks tõusis majandusliku tõusu mõjul raharingvool ja see ergutaski majoamanikke üüride kergitamisele. See on ka loomulik, et majanduse kahjud veeretatakse tarvita peale ning et majanduse kasud lähevad ettevõtjate kätte, kui töölised ise küllaldaselt ei võitle oma palgade parandamise eest.

Tööolud 1. XI 1936. Suurtööstuses tegevaid isikuid oli 1. novembril 38.731 (ehitustööstus välja arvatud). See arv on eelmise aastaga võrreldes 16% ja 1929. a. võrreldes 27,5% suurem. Ligi kolmandik aastast tõusust langes põlevkivitööstuse arvele. Sel alal kestab tõus arvatavasti edaspidigi, selle eest võib väheneda tööliste arv teistes tööharudes uute masinate sisseseadmise ja töö parrema korraldamise tõttu.

Põllumajanduse olukord. 1936. a. olid põllumajandussaaduste hinnad maailmaturul eelmisest aastast ligi 12% kõrgemad. Sellele vastavalt olid ka hinnad Eestis kindlustatud kõrgemale tasemele. Põllumajandusliku väljaveo väärtus tõusis umbes 16%. Põllumehe rahalised sissetulekud suurenesid; teiselt poolt ostuainete kallinemise tõttu tõusid ka ta väljaminekud, kuid väiksemal määral, nii et tema olukord on muutunud lahedamaks. Vaatamata sellele, et maatöölise palgad paranesid, jäi talupidamise tulukus endise aasta tasemele. Sellest on näha, et kaebused tööjõu vähesuse ja „kalliduse“ üle on liialdatud. (V. „Majandusteated“ nr. 51/52.)

Tekstiiltööstus üle arendatud. Viimaseil aastail on Eestis asutatud palju ettevõtteid tekstiiltööstuse alal; ka vanu käitisel laiendatud. Põhjus on see, et tugevate kaitsesõdade ja madalate palgade tõttu olid kasud väga suured, nii et suhteliselt väikese kapitali kulutusega sai ettevõtja väga hästi teenida. Nüüd aga ilmneb asja teine külg: madalate palgade tõttu on Eesti tööline küll kasulik tööjõud, selle eest aga vilets ostja; teistegi palgaliste teenistus on üldiselt madal. Nii on kujunenud olukord, kus ettevõtteid on juba liiga palju, nii et räägitakse ületoodangust.

Väliskaubanduse passiivsus ja selle põhjus. 1936. a. 11. kuu jooksul veeti kaup

Töölisvanemaile, Tööliskoja valijaile ja töölisorganisatsioonide usaldusmeestele

Jälgige tööliste töölepingute seaduse teostamist!

1. jaanuaril kehtima hakanud tööliste töölepingute seadus toob suuri muudatusi senisesse korda töölepingute alal! Jälgige, et see seadus rakendatakse tööliste huvides, ja teatage, kui märkate puudusi või lünki selles seaduses. Tööliskoda omalt poolt tahab kõik teha, et see seadus rakendatakse vastavalt tööliskonna soovidele, ja astuda samme, pärast põhjalike andmete kogumist, selle seaduse puuduste kõrvaldamiseks.

J. Tomp'ini am. klubi
RAAMATUKOGU

OSKAR KOPLUS,

Tööliskoja esindaja Rahvuskogu teises kojas.

Sündinud Tartus 24. IV 1909. a. lihttöölise (kutsari) pojana. 1917. a. astus linna II algkooli, mille lõpetas 1922. a. kevadel. Majanduslikel põhjusil pidi loobuma edasiminekest keskkooli. 1923. a. läks ametit õppima kullasepa juure, kust 1926. a. siirdus trükitöö alale Ed. Bergmanni trükikotta trükkija õpilasena. Sellest ajast tänasem töötab trükkijana, varemalt Ed. Bergmanni trükikojas ja hiljem O-ü. „Ilutrükis“.

Vahepeal haridust täiendanud mitmesugustel kursustel, Rahvaülikoolis ja tööstusmajanduskoolis meistrite klassi lõpetamisega 1934. a.

Ametiühingulisest tegevusest osa võtnud Tartu Trükitöölise Ühingu kaudu, viimaseil aastail juhatuse liikmena ja varemalt Tartu Töölisühingute Keskkliidu nõukogu ja juhatuse liikmena. Tartu üldhaigekassa volinik olnud mõningail aastail, kahel viimasel juhatuse liige. Pealeselle Tartu Töölisühingupanga revisjonikomisjoni liige ja o-ü. „Ilutrükis“ töölisvanem neljandat aastat.

välja 75,8 milj. kr. eest ja sisse 78,5 milj. kr. eest. Seega on sissevedu väljaveost suurem. („Majandusteated“ nr. 51/52). See näht on seletatav reservide (ülejäääkide) tekkinemisega, mida müüd kulutati tootmisabinõude, toorainete ja poolvalmisaduste sisseveo suurendamiseks. Teiste sõnadega, reservid läksid tootmise otstarbeks. Nagu „Majandusteatedest“ näha, oli rahva tarbing (s. o. elutase) 1936. a. endiselt „tagasihoidud“: s. o. tarbeainete ostude suurenemisele reserve ei kulutatud. — Töölistel pole midagi selle vastu, et Eesti tööstus areneb ja täieneb; kuid rööbiti sellega peab tõusma rahva elutase, s. o. eeskätt palgad.

Kapitalide väljavool vabamaks? Kaubandus-tööstuskoja viimasel üldkoosolekul pidas koja esimees J. Puhk kõne, kus ta nõudis muuseas kitsenduste kaotamist või pehmen-damist välisvaluutaga kauplemisel. Teata-vasti on majanduse praeguse elustumise üheks peapõhjuseks see, et kapitalide välja-voolu tõkestati, nii et Eesti töövili hakkas suuremal määral minema Eesti majanduse arendamiseks. Nagu näha, unistavad era-majandusringkonnad endise olukorra tagasi-

tulekust. Teatavasti olid nad nii vähe ettevõtlikud, et viimase aja suuremad ja tähtsamad ettevõtete rajamised teostusid riigivõimu poolt. Eraettevõtjad hoidsid nähtavasti oma kapitalid tagasi, et esimesel võimalusel toimetada neid üle piiri.

Majanduse uurimise instituut ellu. ETK direktor Põdra esines hiljuti ettepanekuga kutsuda ellu majanduse uurimise instituut, mis oleks valitsusele teaduslikuks nõuandjaks majanduspoliitika alal. Ka töölistel on huvi selle vastu, et majanduspoliitika oleks juhitud kogu rahva huvidele vastavalt, nii et koos majandusliku tõusuga paraneks ka rahva elutase. Kuid imelikul kombel räägib hra Põdra oma ettepaneku puhul „valitsuse ja eramajandusringkondade koostööst“. Praegu on Konjunktuur-instituudis eramajandusringkondadel tähtis sõna ütelda, — vaevalt ergutab see nende tegevuse erapooletule uurimisele. Töölised pole Konjunktuur-instituudis esindatud. Tööliskoda esitas novembri lõpul märgukirja selle puuduse kõrvaldamiseks ja härra majandusminister andis lootust, et koja soov leiab rahuldamist.

A. Renning.

LEVITAJAILE.

„Tööliskoja Teataja“ tahab olla kogu eesti tööliskonna häälekandja. Kas ta suudab seda — see on eesti töölisist endist, nende kaastööst ja toetusest ajakirjale. Toimetus ja koda omalt poolt püüavad selleks kaasa aidata.

Loodame, et tööliskonna usaldusmehed elavalt kaasa aitavad oma ettevõttele. Soovi korral saadame välja tellimisraamatud, kvii-tungist tuleb tellimise vastuvõtul üks osa anda tellijale, teine saata talitusele. Levitamise ta-suks on 10% tellimishinnast.

„TÖÖLISKOJA TEATAJA“ TELLIMISHIND

on aastas	Kr. 1.50
½ aastas	Kr. —.75
¼ aastas	Kr. —.40
üksiknumber	Kr. —.15

TÖÖLISKOJA ESIMEES JOH. KURVITS võtab vastu koja büroos. Esimehe kõnetun-nid on esmaspäeviti ja neljapäeviti kella 6—7 õhtul. Joh. Kurvitsa kodune telef. 442-65.

Tööliskoja tegevusse rakendumine ja tegevuse ülevaade

Valimised.

Tööliskoja valimised toimusid 25., 26., 27. ja 28. septembril 1936. a. Nende valimiste tulemusena kujunes koja esimene koostis järgnevaiks:

1. Voldemar A do, Balti Puuvillavabriku töölisnõukogu ja Haigekassa esimees, elukoht Tallinnas, Rohu t. 18—8;

2. August A n i j a g o, Kreenholmi töölisnõukogu esimees, Eesti Tekstiiltöölise Ühingu Narva osakonna juhatusse liige, Kreenholmi haigek. juhat. 1., elukoht Narvas, Kreenholmi, Kulgu t. 39—2;

3. Heinrich A u s m e e s, Kopfi kullasepa-äri valijamees Tallinnas, Tallinna kullasepatöölise ametiühingu esimees, Tallinna Ühishaigekassa juhatusse liige, elukoht Tallinnas, Telliskivi 1—5;

4. Osvald B l o u a r t, Fr. Krulli metallivabriku töölisnõukogu liige, elukoht Tallinnas, Tarabella 22—2;

5. Eugen H e i n l a i d, valijamees, ehitustöölise, elukoht Viljandis, Tartu t. 35.

6. Voldemar J a n u s, sadamatöölise Tallinnas, Tallinna Sadamatöölise Üh. juh. 1., elukoht Nõmmel, Öitse t. 5.

7. Arnold K a a s i k, Massoprodukti valijamees, Tall. Puut. Ametiühingu juh. 1., elukoht Tallinnas, Hermanni t. 8—9.

8. Villem K a l l a u, Tallinna raudteedepoo töölisvanem, E. Raudteetöölise Ühisuse juhatusse liige, elukoht Nõmmel, Lõhmuse t. 9—1;

9. Felix K a u k s, Riigi põlevkivitööstuse töölisnõukogu esimees, Eesti Haigekassade Liidu juhatusse liige, elukoht Kohtla-Järve 106—6;

10. Aleksander K i i s e l, tselluloosivabriku tööline Tallinnas, elukoht Tallinnas, Kodu t. 26—8;

11. Oskar K o p l u s, o.-ü. „Ilutrukk“ töölisvanem, Tartu Trükitöölise Ühingu juhatusse liige, elukoht Tartus, Tööstuse t. 22—1;

12. Robert K o p p e l m a n n, Lutheri vabriku töölisnõukogu esimees, Tallinna Ühishaigekassa juhatusse liige, elukoht Tallinnas, U. Maailma 18—10;

13. August K ü l l, pagaritöölise, Tallinna Toidu- ja Maitseainetetöölise Ühingu esimees, elukoht Tallinnas, Volta t. 20—7;

14. Johannes K u r v i t s, riigi trükivoja töölisnõukogu esimees, Tallinna Trükitöölise Ühingu sekretär, elukoht Tallinnas, V. Patarei 8-b—6;

15. Arnold L a a n e, Tartu Telefonivabriku töölisnõukogu esimees, Tartu metallitöölise ametiühingu juhatusse liige, elukoht Tartus, Tähe t. 90—4;

16. Jaan L a g e, ehitustöölise Pärnus, Pärnu töölisühingu juhatusse liige, elukoht Pärnu, Katariina t. 6;

17. Aleksander M ä g i, metallitöölise, Eesti Haigekassade Liidu juhatusse liige, elukoht Narva, 4. Jaani t. 15-a;

18. Voldemar M ö l d e r, Kreenholmi töölisvanem, Eesti Tekstiiltöölise Ühingu Narva osakonna juhatusse liige, elukoht Narvas, 4. Uusküla 3—7;

19. Aleksander O r u m ä e, Tallinna linna ehitusosakonna töölisvanem, Ehit. ja puut. ametiüh. juh. 1., elukoht Tallinnas, Tehnika t. 6—9;

20. Robert P e t e r s, ehitustöölise, Pärnu töölisühingu juhatusse liige, elukoht Pärnus, Liiva t. 1-a;

21. Edgar P e t r e e, „Ilmarise“ töölisnõukogu esimees, Tallinna Ühishaigekassa juhatusse liige, elukoht Tallinnas, Öle t. 3—5;

22. August P e t r o v, Tallinna linna tramm-töölisnõukogu esimees, Tallinna linnateenijate ja -töölise üldühingu esimees, elukoht Nõmme, Maleva t. 28;

23. Paul P i h l a k, nahatöölise „Globuses“, elukoht Nõmmel, Kaitse t. 4—2;

24. August P ä r n, Türi paberivabriku töölisvanem, elukoht Türil, Vainu t. 23;

25. Arved R a e, A. le Coq'i Tallinna õllelao valijamees, elukoht Tallinnas, Koidu t. 96—10;

26. Eduard S a a r, tekstiiltöölise, aadress Pärnumaal, Taali 6-kl. algkooli kirjatalu, pstk. 16, Sindi;

27. Arved S a u l, raudtee liinitöölise töölisvanem, Raudtee liinitööl. kutseüh. juh. 1., elukoht Tallinnas, Siiversi t. 10—10;

28. August S i l l a o t s, mäetöölise, Eesti Kaevandustöölise Ühingu esimees, elukoht Kukuruse kaevandus;

29. Nadežda T i h a n o v, „Eesti Siidi“ töölisnõukogu esinaine, Eesti Tekstiiltöölise Ühingu Tallinna osakonna juhatusse liige, elukoht Tallinnas, Telliskivi t. 14—4;

30. Arnold T i l k, Narva linavabriku tööline, Eesti Tekstiiltöölise Ühingu Narva osakonna juhatusse liige, elukoht Narvas, Linavabrik 20—18.

Kõik kolmkümmend Tööliskoja liiget osutasid valituks kutseühingute ja töölisvanemate ühise nimekirja järgi, kuna teiste nimekirjade kandidaadid said häält tunduvalt vähem.

Esialgses koja koostises on tekkinud muudatus selle läbi, et koja liige V. J a n u s, muutuse tõttu töökojal, arvati Eraettevõtete Ametnike Koja alla, mistõttu koja juhatus, käsitles Tööliskoja seadust §§ 11, 15 ja aluseks võttes Sotsiaalministeeriumi Töökaitse ja Sotsiaalkindlustuse osakonna vahikirju nr. 3126, 3. ja 8. dets. 1936. a., arvas ta välja koja koostises oma koosolekul 12. dets. m. a. ja kutsus tema asemel osa võtma koja töist esimehe koja liikme kandidaadi August K a r o l l i, elukoht Tallinnas, Kopli t. 56—6, Siegeli valijamehe.

V. Janus töötas, alates 25. sept. m. a., Tallinna Börsi- ja Sadamaartellis laohoidja abina, kuuludes seega teenijate (ametnike) hulka.

Pidulik avamine.

Tööliskoja pidulik avamine toimus 6. nov. m. a. Kaubandus-tööstuskoja saalis, 29 koja liikme juuresolekul. Pidulikust avakoosolekust võtsid külalistena osa Tallinna töölisvanemad, kutseühingute juhtivad tegelased ja teiste kutsete esindajad. Avakoosolekul esinesid kõnedega riigivanem K. Päts ja sotsiaalminister O. Kask. Isiklikult ja telegraafiliselt tervitasid mitmesuguste asutuste ja organisatsioonide esindajad.

Koja organid.

Tööliskoja juhatus.

Tööliskoja esimesel töökoosolekul 6. nov. m. a. valiti koja juhatus järgmises koosseisus: koja esimeheks Johannes Kurvits 19 häälega, ja juhatusel liikmeiks 1. Voldemar Mölder, 25 häälega, ja 2. Felix Kauks, 23 häälega. Koja juhatusel koosolekul 14. novembril m. a. valiti esimehe asemikuks F. Kauks. Sotsiaalminister kinnitas, vastavalt koja seadusele 9. nov. m. a., koja juhatusel ametisse.

Koja juhatusel liikmete asemikeks valiti Heinrich Ausmees ja August Anijago.

Tööliskoja revisjonikomisjon.

Tööliskoja üldkoosolekul 6. nov. valiti koja revisjonikomisjoni: 1. August Petrov, 22 häälega, 2. Robert Koppelman, 20 häälega, ja 3. Oskar Koplus, 20 häälega. Revisjonikomisjoni valis komisjoni esimeheks R. Koppelmani ja sekretäriks A. Petrovi.

Samal üldkoosolekul valiti revisjonikomisjoni liikmete kandidaatideks: Eduard Saar ja Arnold Laane.

Tööliskoja toimkonnad.

Üldkoosolekul 13. detsembril m. a. otsustas moodustada kaks toimkonda, ja nimelt sotsiaalpoliitilise toimkonna ja Tallinna töölisvanemate toimkonna.

Sotsiaalpoliitilise toimkonna liikmeiks valiti August Petrov, Robert Koppelman, Heinrich Ausmees, Arved Saul ja Voldemar Aho. Toimkonna esimeheks määras koja esimees toimkonna ettepanekul A. Petrovi, asemikuks R. Koppelmani ja sekretäriks H. Ausmehe.

Toimkonna ülesandeks on seaduseelnõude ja sotsiaalpoliitiliste algatuste kohta juhatusel ettepanekute ja arvamiste esitamine.

Tallinna töölisvanemate toimkonna liikmeiks valiti Johannes Kurvits, Robert Koppelman, Edgar Petree, Arnold Kaasik ja Aleksander Orumäe. Toimkonna esimeheks määras koja esimees toimkonna ettepanekul R. Koppelmani, asemikuks E. Petree ja sekretäriks A. Kaasiku.

Ametkond.

Koja tegevusse rakendumisel osutus vajalikeks asuda koja ametkonna formeerimisele. Alates 15. novembrist m. a. palgati koja sekretäriks vandeadvokaadi abi Ilmar Rebane ja koja nõunikuks majandusteadlane Anatol

Renning, alates 1. detsembrist m. a. palgati koja kantseleiametnikuks Laina Kirs ja teenijaks Olga Viisel.

Koja büroo.

Koda üüris Toompuiesteel nr. 17-a, krt. 13 seitsmetoalise avara korteri, üüriga Kr. 130.—kuus, vastava lepingu alusel. Seitsmest toast kasutatakse üht koosolekusaalina, üht kantseleina ja kaht sekretäri ja nõuniku kabinetitena. Kaks tuba on veel tühjad, kuna üks on edasi üüritud Eesti Haigekassade Liidule.

Koja bürooruumid on sisustatud hädavajalise mööbliga, kuna küllaldaselt mööbli muretsemist jooksva aasta eelarve ei luba. Kõigest hoolimata korter tundub võrdlemisi mugavana.

Koja büroo on avatud äripäeviti kella 9—3. Peale selle võtab sekretär vastu jutule soovijaid, eriti juriidilise nõu andmiseks, äripäeviti, peale laupäeva, kella 5—7 p. l.

Koja telefoni nr. on 470-36, koja esimehe koduse telefoni nr. on 442-65.

Koja esindajad.

Esindaja Rahvuskogu II kottas.

Koja esindajaks Rahvuskogu II kotta valis koja juhatus ühel häälel 19. dets. m. a. koja liikme Oskar Koplus'e.

Esindaja riigi majandusnõukogus.

Koja esindajaks riigi majandusnõukokku valiti 12. dets. m. a. koja liige August Petrov ja liikme asemikeks 19. dets. m. a. koja liikmed August Anijago ja Jaan Lage. Varem töölise esindajad olid määratud Eestimaa Töölisühingute Keskliidu poolt, kuid koja juhatusel algatusel muudeti riigivanema dekreediga vastavalt riigi majandusnõukogu seadust.

Esindajad töötülilise lahendamise komisjonis.

Esindajaks töötülilise lahendamise komisjoni valis koja juhatus 6. dets. m. a. koja esimehe J. Kurvitsa ja koja sekretäri J. Rebase, komisjoni liikmete asemikeks valiti koja nõunik A. Renning ja koja liige A. Petrov.

Esindaja tariifinõukogus.

Koja esindajaks tariifinõukokku valiti koja sekretär J. Rebane. Varem töölise esindajad olid määratud Eestimaa Töölisühingute Keskliidu poolt, kuid koja juhatusel algatusel muudeti vastavalt riigivanema dekreediga tariifinõukogu seadust.

Esindaja majandusliku loenduse komitees.

Koja esindajaks majandusliku loenduse komiteesse valiti koja nõunik A. Renning. Varem puudus üldse töölisel esindus majandusliku loenduse komitees, kuid koja juhatusel algatusel sai teoks riigivanema dekreediga vastav seaduse muutmise.

Muid esindusi.

Peale eelmiste esinduste koja juhatusel on teinud algatuse koja esinduse saamiseks konjunktuurinstituti ja kutseos-

kuse nõukokku ning töösksusame-
titesse. Pealeselle on otsustatud taotella
esindust ka sihtasutises „Tallinna Rahvamaja“
ja sotsiaal-seaduste kodifikatsiooni töös, Töö-

liste õnnetuspensionide komisjonis, kus algu-
ses oli ette nähtud Tööliskoja esindus, anti
esindus Põllutöölise ja Väikemaapidajate
Kojale.

Koja eelarve.

Koja üldkoosolek 29. novembril 1936. a. võttis vastu koja 1936/37. a. (15. nov. 1936. —
31. märts. 1937. a.) eelarve järgmisel kujul.

Tulud:

Kulud:

Toetus riigi eelarve korras . . .	Kr. 7000.—
Kr. 7000.—	

Palgad	Kr. 1800.—
Päeva- ja sõidurahad	„ 1600.—
Inventar	„ 700.—
Üür	„ 620.—
Küte, valgustus ja korrashoid	„ 200.—
Bürookulud, kantseleitarbed, te- lefon, post	„ 1000.—
Kirjandus	„ 100.—
Trükingud	„ 650.—
Ettenägemata kulud	„ 330.—
Kr. 7000.—	

Hiljem koja juhatus sotsiaalministri nõu-
olekul kandis üle Kr. 700.— krediiti bürooku-
lude, kantseleitarvete, telefoni ja posti alt in-
ventari alla.

1937/38. a. riigi eelarve ettepanekus oli ko-
jale ette nähtud riigi toetust Kr. 14.000.—.
Koja juhatus pöördus sotsiaal- ja majandusmi-
nistri poole toetuse suurendamiseks, kes olid
nõus toetama toetuse suurendamist kuni
Kr. 20.000.—.

Koja tegevuskava.

Koja üldkoosolek 29. novembril 1936. a.
võttis vastu koja 1936/37. a. tegevuskava järg-
misel kujul:

Vastavalt ülesannetele, mis Tööliskoja sea-
dusega (RT 40 — 1936. a.) Tööliskojale ase-
tatud, Tööliskoja tegevuskava 1936/37. a. haa-
rab järgmisi ülesandeid:

1. Tööliskoda vaatab läbi ja avaldab ar-
vamisi seaduste, määruste ja muude eelmõude
kohta, mis temale saadetakse.

2. Ühenduses sellega ja iseseisvalt Töölis-
koda teeb ettepanekuid tööliste majandusliku
ja õigusliku olukorra parandamiseks ja võtab
seisukohti majanduspoliitilisis küsimusis.

3. Tööliskoda annab töölistele juriidilist
nõu sekretäri kaudu.

4. Tööliskoda võtab enda kätte tööliste
kultuuri- ja haridustöö korraldamise, asudes
esijoones tööõiguslike loengute ja kursuste
korraldamisele töölisvanemate keskel ja nende
ülesannete selgitamisele koos Tööliste Hari-
dusliiduga.

Tööliskoda asub vahendite rakendamisele,
et koordineerida käitisis ja töölisnoorte keskel
tehtavat kultuuritööd, ja ühtlustab sel alal
teotsevate asutuste ja organisatsioonide te-
gevust.

5. Tööliste ühistegevusliikumise korral-
damine kuulub koja ülesannete ringi. Ses mõt-
tes koda vajaduse korral tahab teha algatusi
tööliste ühistegelike asutuste ellukutsumiseks
koos ühistegevuskojaga.

6. Tööliskoda annab välja 1 kord kuus aja-
kirja „Tööliskoja Teataja“, mis jooksva infor-
matsiooni kõrval käsitleb tööõiguslikke, töö-
liste majanduslikke, kultuurilisi, tervishoid-
likke ja käitismajanduslikke küsimusi. Ajaki-
ri saadetakse koja liikmele tasuta.

7. Tööliskoda taotleb osavõttu järgmiste
asutuste ja komisjonide tegevusest:

- a) rahvuskogu;
- b) riigi majandusnõukogu;
- c) kutseoskuskonkogu ja töösksusametid;
- d) põllutöölise õnnetuspensionide komisjon ja komisjonid;
- e) tariifinõukogu;
- f) töötülide lahendamise komisjon;
- g) sihtasutus „Tallinna Rahvamaja“;
- h) seaduste kodifikatsioonitöö;
- i) majandusloenduse komitee;
- j) konjunktuurinstituut;
- k) muud komisjonid.

8. Tööliskoda töötab tihedas kontaktis oma
valijatega, korraldades nende piirkondlikke
konverentse ja saates kõnelejaid ja lektoreid
käitiste ja kutseühingute koosolekuile koja te-
gevusalasse puutuvate küsimuste selgitami-
seks.

Töölisorganisatsioonide töö ühtlustamiseks
Tööliskoda korraldab töölisorganisatsioonide
esindajate vahelisi nõupidamisi.

9. Üksikute küsimuste läbiuurimiseks Töö-
liskoda moodustab toimkondi, esijoones sot-
siaalpoliitilise toimkonna, ettepanekute tege-
miseks juhatajale.

10. Tööliste majandusliku ja sotsiaalse
olundi selgitamiseks Tööliskoda korraldab
uurimisi, eriti selgitades tööliste büdžeti ja
käitiste majandusliku kandevõime küsimusi.

11. Koda lahendab muid seadusega tema-
le asetatud ülesandeid.

Koja üldkoosolekud.

Koda on pidanud seni kolm üldkoosolekut,
ja nimelt 6. novembril m. a., 29. novembril m.
a. ja 13. detsembril m. a.

Koja esimesel koosolekul, 6. nov. m. a., valiti ainult koja esimees, juhatusel liikmed ja revisjonikomisjon.

Koja teisel üldkoosolekul, 29. nov. m. a., võeti vastu koja eelarve ja tegevuskava ja fikseeriti koja seisukohad haiguskindlustuse ja töötulide lahendamise seaduse eelnõude kohta. Mõlemad seaduse eelnõud on leidnud käesolevas ajakirjas eraldi käsitlemist.

Koja kolmandal üldkoosolekul, 13. detsembril, valiti koja toimkonnad, võeti vastu koja kodukorraga, mis kuulub Sotsiaalministri ettepanekul Vabariigi Valitsuse kinnitamisele, ja fikseeriti koja seisukoht tööliste palgalise puhkeaja seaduse eelnõude kohta. Mõlemad seaduse eelnõud on leidnud käesolevas ajakirjas eraldi käsitlemist.

Koja juhatusel koosolekuid ja tegevusest.

Juhatusel koosolekud.

Koja juhatusel on pidanud kuni esimese jaanuarini kuus koosolekut, kus päevakorras on olnud 81 küsimust. Suure osa juhatusel koosolekute päevakorrast on täitnud koja tegevuses jooksvate ja asjaajamise ülesannete lahendamine, mitte vähema tähtsusega aga pole olnud koja juhatusel sotsiaalpoliitiline tegevus. Vastavalt koja juhatusel otsustele ongi koja ametkond valitsusasutuste ees astunud samme sotsiaalpoliitiliste algatuste teostamiseks.

Juhatusel sotsiaalpoliitilised algatused.

Haigete transpordiolude parandamine.

M. a. novembris esitas koda Teedeministrile märgukirja, milles juhatakse tähelepanu haigete transpordiolude puudulikkusele raudteel ja soovitakse haigete vaguneisse mahutamise kergendamiseks ehitada vaguneisse erilised uked. Seni ei ole kojalt veel teada selle märgukirja tulemusi.

Jookivate tööliliste kutsekaitse.

M. a. novembris esitas koda märgukirja kutseoskuskonnikogule, milles nõutakse jookivate tööliliste viimist meistrite, õppinud tööliliste ja tööstusõpilaste seaduse alla arvatud tööalade hulka. Ka selle märgukirja tulemustest puuduvad kojalt teated.

Tööliliste perekonnaabiraha küsimus.

6. detsembril, m. a. koja juhatusel otsustas asuda pooldavale seisukohale tööliliste perekonnaabiraha küsimuses, kuna töölilistel üldiselt peaks olema õigus saada perekonnaabiraha. Praegu koja ametkond töötab vastava seaduse eelnõu ettepaneku juures.

Tööstuslike korralduste küsimusi.

Tööturu korraldamise praktikas on viimasel ajal esile tulnud nähtusi, mis ei lase end õigustada sotsiaalega majanduspoliitiliselt: on nimelt vallandatud ehitustöölisi selle sihiga, et nende asemel kutsuda töötuid tööstuslikult. Säärane juhtum leidis nimelt aset Tallinna linna ehitusosakonnas, kust vallandati 50 töölilist, kes töötasid ehitusosakonna käiti-

ses juba pikemat aega. On samuti ette tulnud, et staažiga töölilised, kes tööde ajutise kokkutõmbamise tõttu töölt vallandati, tööde uuenemisel käitises tagasi ei pääse, kuna tööstuslik vahetalituse tõttu antakse esisõigus neile, kes võib-olla seisavad oskuse poolest teistest taga, kuid kellele kasuks tuleb kas kateegooria või registreerimise järjekord.

Need ebaloomulikud nähtused on tingitud kõigepealt sellest, et riigi ja omavalitsuse ehituskäitisi käsitatakse alatise hädaabitöödena, kuhu võib juhtida töösoovijaid tööstuslikult. Tegelikult on need enam-vähem püsiva iseloomuga käitised, kus töölilistelt nõutakse tööoskust ja töövõimust nagu igas teises käitises. Ka maksid Tallinna linna ehitusosakonna käitise vallandatud töölilised pensionikapitalimaksu, millise maksuga seotud õigused nad praegu on kaotanud ilma mingi süüta. Tööstuslik vahetalituse mõte seisab ikkagi selles, et juhtida töötajaid tööle vastavalt majandusliku vajadustele.

Õigustada ka sellega, et vallandatud asemel tulevad uued töölilised kuuluvad kõrgemasse kategooriasse, näit. laste-isad. Töötule lastevanematele töö muutesemiseks peaks Eesti majanduse praeguse olukorra juures leidma teisigi teid ja võimalusi, ilma et selleks oleks vaja vallandada töölilijaid.

Eeltoodud küsimuses Tööliskoda esitas märgukirja Teedeministrile, kelle juures ka isiklikult käidi. Arakirjad märgukirjast saadeti Sotsiaalministrile ja Tallinna Linnavalitsusele. Ametiasutused suhtusid koja algatusele pooldavalt. Seni ei ole küsimust siiski veel lõplikult lahendatud.

Tööstuslike küsimused.

Koja juhatusel koosolekul 12. detsembril, m. a. otsustati asuda ettepanekute väljatöötamisele kutseoskuse küsimuste korraldamiseks 1936. a. kevadel kutseoskusasutuste tööliliste esindajate nõupidamisel vastu võetud seisukohtade alusel. Kuna nimetatud nõupidamise materjale Eesti-maa Töölisühingute Kesklidud, kes neid säilitati, enam ei leidunud, võetakse aluseks „Trükitöölilise“ avaldatud seisukohad. Oleks soovitatav, kui töölilistegelased ka kohtadelt saadaksid oma arvamisid ja seisukohti selles küsimuses.

Praegu kehtiva tööliliste palgalise puhkeaja rakendamise küsimusi.

Detsembril, m. a. koda pöördus Sotsiaalministri poole märgukirjaga, milles tähelepanu juhiti arusaamatustele ja vastuolulistele tõlgitustele, mis on tekkinud tööstustööliliste palgalise puhkeaja ja töölepingu lõpetamiseks tarvilise ülesõitlemise aja pikendamise seaduse § 5 rakendamisel. Nimetatud § lähtub palgalise puhkeaja arutamisel põhitöötasust. Eesti tööõiguses ei ole kuskil otseselt määratud, mida mõista põhitöötasu all. Tööinspeksioon on asunud seisukohale, et põhitöötasu all tuleb mõista ajatasa ja tükkitasus sedavõrd, kui võrd see lepinguliselt teatud summas igaks juhuks on garanteeritud. Muil juhtudel tuleb eeldada, et põhitöötasu pole kokku lepitud, ja puh-

kuse tasu arvutamisel võetakse aluseks normaaltööajal teenitud tasu. Tööõiguse teooriast leiab see seisukoht toetust.

Kuna ajatasu on madalam, siis tööandjad tihti sihilikult võtavad puhkusetasu arvutamisel selle aluseks. Selle läbi jääb hoopis tähelepanematuks kõnesoleva seaduse sotsiaalpoliitiline siht: aineliselt tööline ei tohi puhkseajal olla asetatud halvemasse seisundisse kui tööajal.

Tööinspeksiooni seadus ei paku küllaldaselt võimalusi tööinspeksioonile sanktsioonide puudumisel küsimuse rahuldavaks lahendamiseks. Töölisel jääks oma õiguste kaitseks üle kulukas ja aegaviitev kohtulik asja lahendamine. Et kõiki arusaamatusi ja asjataid vaidlusi vältida, oleks vajaline nimetatud seaduse § 5 vastav muutmine, et mitte anda tööandjale võimalusi tükitöötasu alusel töötavale tööliselale puhkusetasu maksmiseks madalama tunnitasu alusel, mille põhjal tegelikult keegi ei tööta ja mis mingit reaalselt tasumäära ei kujutle. Nimetatud seaduse muutmine või vastav määrus peaks aga evima tagasiulatuvat jõu 22. detsembrini 1934. a., s. o. kõnesoleva seaduse kehtima hakkamiseni.

Tööstuslike käitiste tööliskonna asutuste seadus.

Koja juhatus pidas tarviliseks asuda ettepanekute koostamisele tööstuslike käitiste tööliskonna asutuste seaduse muutmiseks, mis rakendamisel tegelikult elus ei ole töölistele kaugeltki vastuvõetav, vastavalt tööliskonna üldisele soovile. Ses küsimuses saadeti välja ringkiri koja liikmeile, koja valijaile ja kutseühingutele arvamiste ja seisukohtade saamiseks, mis võetakse koja ettepaneku aluseks.

Üürihindade tõus.

31. dets. m. a. koda esitas Vabariigi Valitsusele Sotsiaalministri kaudu märgukirja üürihindade tõusu asjus, paludes rakendada ehitus- ja majanduspoliitilisi vahendeid selle pihurdamiseks. Märgukirja põhjenduseks on toodud ette järgmist:

Korter neelab tööliste väljaminekuist vasta-va uurimuse andmeil 20,7% (kõök-tuba) kuni 59,0% (3 tuba ja kõök), kuna Rootsi tööline kulutab oma korraldiku ja mitmetoalise korteri peale väiksema osa oma palgast kui Eesti tööline kõök-toa üürimiseks. 2-toalise korteri üürimine käib aga Eesti töölisel enamasti üle jõe.

Olukord on aga eriti raske seetõttu, et korterihinnad veel ikka pidevalt tõusevad. Eriti kannatavad aga selle all linnadesse kolivad töölised ja perekondade asutajad, sest üürid tõusevad tavalisti üürnike vahetamisel.

Küsimus vajab hoolsat tähelepanu. Kui Eesti tööliskond on tunnistanud Eesti ühiskonna täisväärtuslikuks osaks, siis on ka õigustatud ja loomulik soov küllaldase tubade arvuga ja õhukubatuuriga korteri järgi. See soov on aga põhjendatud ka rahvatervishoidlikel kaalutlusil.

Majanduspoliitilisel kaalutlusil üürihindade tõus ei lase end õigustada. Ühelt poolt rahahulga suurenemine rahva käes, töomahu tõus ja osaline nominaalpalgade tõus tehakse siin

tasa üürihindade tõusuga. Teiselt poolt võidavad siin majanduse arengust need, kes selleks pole oma käsi liigutanud. Kui riik on asunud majanduselu korrastama, siis on ta ka õigustatud mõjutama korterihindade kujunemist.

Kaitseministeeriumi arsenalitöölise haiguskindlustus.

Pöördui Sotsiaalministri poole märgukirjaga, milles palutakse Kaitseministeeriumi arsenalitöölise haiguskindlustuse seaduse teeksaamist kiirustada ja see kehtima panna võimalikult koos üldise haiguskindlustuse seadusega.

Jõhvi mäekooli ületoomine Kohtla-Järvele.

31. detsembril m. a. pöördui riigi põlevkivitööstuse töölisnõukogu algatusel Haridusministri poole Jõhvi mäekooli ületoomiseks Kohtla-Järvele, et muuta see tööstuslik õppeasutus töölistele ka tegelikult kätte saadavaks.

Seisukohad seaduste eelnõude kohta.

Töøbörside seadus.

Teedeministeeriumi Avalikkude Tööde Osakonnalt arvamise avaldamiseks saadetud töøbörside seadus, mille järgi töövahetalitus taheti panna osalt Põllutöökoja konventidele, leiti ses osas olevat vastuvõtmatu. Ei ole mõeldav, et tööandjate ühendus (Põllutöökoja) asuks teostama töövahetalitust, vaid see ülesanne peaks jääma omavalitsustele (linna, alevi ja valla) koos tööandjaist ja töölisist pariteetlikult moodustatud komisjonidega. Edasi leiti, et pole vastu võetav seisukoht, kui võidakse keelduda töötü registreerimisest juhul, kui ta pole elanud teatud aega vastava töøbörsi tegevuspiirkonnas. Asuti seisukohale, et töötü elamine kaugemal kui 15 km pakutavast tööko-
hast on põhjuseks selle mittevastuvõtmiseks.

Seisukohad tsiviilseadustiku eelnõu kohta.

Koja juhatus, läbi vaadanud tsiviilseadustiku 1936. a. eelnõu töölepingutesse puutuvasa osas, leidis, et ei ole mingit vajadust töösuhet korraldavaid eeskirju jätta tsiviilseadustikku, kuna on olemas üldised töölepingute seadused ja mõlemi kehtivus olulisis joonis kattub. Ohtlik on aga töölepingute eeskirjade jätmine tsiviilseadustikku seetõttu, et nad on oluliselt vastuolus töölepingute seadustega ja kujutavad suurt tagasikiskumist töölepingute seadusega võrreldes. Neil põhjusil koja juhatus arvab, et esiteks tuleb kustutada tsiviilseadustiku eelnõust teenistus- ja pereteenistuslepinguid korraldavad eeskirjad, et, teiseks, põllu- ja metsatöölise töösuhe tuleks korraldada eriseadustega, kuna nende kohta ei kehti töölepingute seadused, ja et, kolmandaks töövõtte- ja veolepinguid korraldavad eeskirjad võiksid jääda tsiviilseadustikku, kuid rakendamisele peaksid need tulema vaid subsidiaanselt tööõiguslike töölepingute seaduse kõrval.

Teisi seaduste eelnõusid.

Veel on koda avaldanud oma seisukohti kutsehariduslike õppeasutuste

seaduse eelnõu, kalapüügi seaduse eelnõu, kalurite õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seaduse põhilause j. t. vähemate kohta.

Tähelepanu juhtimised töökaitse määruste rikkumistele.

Koda on korduvalt juhtinud tööinspektsiooni tähelepanu temale teatavaks saanud töökaitse eeskirjade rikkumisele, eeldades, et koja sõnavõttude mõju on suurem. Rida küsimusi on lahendatud soovitud suunas.

Nõuanne.

Kojal on tulnud korduvalt nõu ja seletust anda kirjalikele küsimusile ja järelepärimistele, millest osa avaldame käesoleva numbril küsimuste ja vastuste osas. Koja töö ulatuslikust sel alal tõendab seegi, et poolteisekuise tegevuse jooksul tõuseb sissetulnud kirjade arv umbes 140-le, väljaläinud kirjade arv 135-le.

Juriidiline nõuanne.

Alates 1. detsembrist m. a. koja sekretär, vann. adv. abi J. Rebane, annab töölistele äripäeva õhtuti, peale laupäeva, kl. 5—7 juriidilist nõu. Esimese kuu jooksul on kasutatud juriidilise nõuannet umbes 50 korral.

Revisjonikomisjoni tegevusest.

Revisjonikomisjon on revideerinud koja asjaajamist ja arvepidamist seni kahel korral, leides need korras olevat.

Tallinna töölisanemate ja valijameeste koosolekud.

Alates käesolevast aastast hakkab koja Tallinna töölisanemate toimikond korraldama igakuisi töölisanemate ja valijameeste koosolekuid. Selle ülesande täitmine ja vastavate koosolekute korraldamine osutub kojale tungivalt vajaliseks, kuna koda rajaneb töölisanematele ja valijameestele. Koda, olles tööliste juhitud ja valitsetud avalikõiguslik asutus, ei saa võtta enne ühtki seisukohta ega astuda ühtki sammu kui selleks pole saadud tööliskonna heakskiitu.

Tööliskoja töömeetodid on üldse tervitatavalt kujunenud nõnda, et siin kõik algatused tehakse altpoolt üles. Seepärast ei tunne ka koja juhatuse end olevat koja peremeheks, vaid seisvat tööliskonna teenistuses. Kõik tähtsa-

mad juhatuse algatused on saadetud valijaile ja koja liikmeile seisukohtade väljendamiseks. Selle tööviisi väärtus seisab aga ka selles, et ajajooksul kujuneb väärtuslik kogu andmeid eesti tööliskonna õiguslikust ja majanduslikust olundist.

Koja esindajad kõnekoosolekuid.

6. dets. m. a. koja nõunik A. Renning kõneles Pärnus sealsel töölisanemate ja kutseühingute juhatuste piirkondlikul konverentsil koja seisukohtadest uute sotsiaalseaduste suhtes. 21. dets. m. a. kõneles koja sekretär J. Rebane Tallinnas Krulli käitise üldkoosolekul koja tegevusest ja selgitas tööliste palgalise puhkeaja seadust. 3. jaan. s. a. kõneles koja sekretär Tallinna kelnerite ühingu peakoosolekul ja 10. jaan. Tallinnas A.-s. A. M. Lutheeri käitise tööliste üldkogu koosolekul. Samuti kõneles koja sekretär 10. jaan. s. a. Eesti Klaasipuhujate Ametiühingu koosolekul töötülide tekkimisest ja nende lahendamisest. 12. ja 13. jaan. s. a. koja sekretär viibis koja ülesannetel Tartus.

Sadamatöölise keskmiste päevapalkade küsimus.

Koda esitas 9. jaan. s. a. kinnitusameteile ja tööliste esindajaile kinnitusameteis ettepaneku võtta revideerimisele sadamatöölise kinnitusametite poolt määratud keskmised päevapalgad, tõstes need seniselt määralt Kr. 4.— päevas. Vastav ettepanek kojale tuli Tallinna Sadamatöölise Ametiühisuselt. Kuna sadamatöölised pole tööl ainult sadamas, vaid ka mujalt tööd leiavad, siis tuleb keskmise päevapalga arvutamisel silmas pidada, et arvesse ei võetaks ainult sadamas teenitud tasu, vaid tegelik olukord palga saamise suhtes.

Raudtee liinitöölise soovid Tööliskoja kaudu

on koja juhatusele üksikasjaliselt teatavaks tehtud. 17. jaanuaril s. a. tuleb kokku raudtee liinitöölise töölisanemate üleriiklik konverents, kus need küsimused veel kord põhjalikult läbi sõelutakse, mille järele Tööliskoda astub samme nende teostamiseks.

„Tööliskoja Teataja“ järgmises numbris toome nikema ülevaate raudtee liinitöölise seisukohtadest ja ettepanekuist oma õigusliku olukorra parandamiseks.

Soovitame lugejail ostude puhul silmas pidada neid firmasid, kes on kuulutanud tööliskonna häälekandjaks „Tööliskoja Teataja“.

KUULUTUSED

Kuulutuse hind kasseeritakse sisse koja poolt. Soovi korral saadame välja volituse kuulutuste vastuvõtuks ja kuulutamise allkirjad.

Tallinnas

Palgavõitlused trükikodades

Seni on palkade üle läbirääkimisi ja nõudmisi esitanud terve rida trükikodasid Tartus ja Tallinnas. Tartus oli palgakonflikt „Postimehe“, „Ilutruuki“ ja Mattieseni trükikodades, mis lõppes töölise osalise palga juuresaamisega. Tallinnas otsekohe töötülisid ei ole olnud, küll aga esitasid „Päevalehe“, „Vaba Maa“ ja „Ühiselu“ trükikodades töölised juhatustele sellekohased märgukirjad. „Ühiselu“ tõstis vabatahtlikult palka umbes 5 protsendi võrra, „Vaba Maa“ tõsteti kroonihäval palka ainult mõnedel töolistel, kuna „Päevaleht“ ei ole veel mingit palkade revideerimist tõstmise suunas ette võtnud. Kindel on see, et töölised otsivad teid, kuidas ka neis ja teisteski trükikodades palku tõsta.

SADAMATÖÖLISTE ELUST.

Elevus Tallinna sadamas

Kuigi oli karta, et tänavune tööhooaeg Tallinna sadamas muutub vaiksemaks kui 1935. aastal, ei ole seda veel märgata olnud. Möödunud aasta (1935) oli elav metsamaterjalide väljaveo alal, kuna tänavu on lossitud ja laetud mitmesugust muud kaupa. Tööpuudust suuremas ulatuses märgata ei olnud, kuigi sadamas on registreeritud üle 2000 töölise. Tegelikult on registreeritute hulgas palju neid töölisi, kes on end ainult igaks juhaks sadamakapteni juures möllinud, kuid tööd on leidnud mujalt. Seepärast ei ole töökaite pakkumine mitte liiga suur ja alatised sadamas töötajad said ka laevadele tööle.

Ületundide tasumisest.

Sadamas maksab laevadel töötajate kohta tariif, mille alusel tükitöö tegijaile maksetakse iga ületunni eest 35 senti juurde saadavale palgale. Väljaspool laevatööd, nagu talasitel ja aidatöödel, ning päevatööliste maksab harilik seadus, see on, et iga ületunni eest maksetakse 50 protsenti lisa. Kahjulik ei pea seda silmas mõningad ettevõtjad. Töolistel on olnud juba varemadel aegadel sellekohaseid protsesse, kusjuures kohus on ikkagi välja mõistnud saadaoleva ületunnitöö tasu, kuid see oli seotud alalise raskusega ja konfliktidega ja nii mõnigi mees peab praegu nende protsesside tulemusena „leinama“ sadama kail. Isegi riiklikud ettevõtted, nagu riigi viljaladude ettevõtja, keelduvad ületundide eest lisatasu maksmast. Viimane palkas sadamatöölisi aidatööle kotte tassima riigi vilja lossimiseks, missugune vili tuli Venemaalt aurik „Ob'iga“. Kui töölised kuulsid, et ettevõtja ei taha ületundide eest tasu maksa, panid nad töö seisma. Ettevõtja vihastas ja vallandas töö seisma pannud töölised ning võttis asemele uued mehed, kes olid nõus tema tingimustega. Seejuures tõstis ta ainult tonni hinna arvu. Ja nii tegid mehed tööd kolm päeva, tehes iga päev ületunde. Palga väljamaksmisel selgus

siiski, et ületundide eest ei maksetud, vaid raha arvestati ainult tehtud tonnide alusel.

Nurin kinnitushühisuse vastu

Õnnetuste puhul sadamatöolistega oli Eesti töölise Kinnitushühisuse alati püüdnud selle poole, et maksa vähem pensiooni, kuigi pensiooni normiks oli $\frac{3}{4}$ päevapalgast. Need töölised, kes olid küllalt energilised, suutsid siiski alati välja kaubelda kinnitushühisusele seadusliku $\frac{3}{4}$ tegelikult saadud päevapalgast. Nüüd otsiti teid, kuidas saaks väljamaksumasid vähendada, ja tee leiti selles, et nõuti seadusega sadamatöölise keskmiste päevapalkade kinnitamist. Sellekohane seadus anti välja detsembris 1935 ja kinnitushühisusele jäeti õigus iga aasta määrata kindlaks sadamatöölise ja ehitustöölise päevapalgad, kuna teisi kutseharusid see seaduse muudatus ei puudutanud. Kinnitushühisuse määras sadamatöölise keskmiseks päevapalgaks 2.70 krooni, mille alusel kinnitushühisusel tuleb maksa ainult 1.80 krooni õnnetuse puhul. Tegelikult teenivad sadamatöölised päevas 4,5 ja enamgi krooni, mis pärast sellekohane madal keskmine päevapalk on täiesti ülekohtune. Töölised on selle vastu protestinud, kuid tagajärjeta, ja nüüd saatsid nad oma protesti Tööliskojale, paludes viimast astuda samme selle ülekohtu kaotamiseks ja sadamatöölise ning ehitustöölise üleviimiseks teiste tööstustöölise kohta maksvate seaduste ja määruste alusele.

Tallinna omavalitsuse töölise elust-olust.

Tallinna linna ettevõteteis ja asutustes töötavate töölise arv ulatub üle 2000. Nende tööpalga tingimused, mis olemasolevate andmete kohaselt ei ole halvemad teistes omavalitsuste ettevõtete-asutustes töötavate töölise omadest, peaksid andma üldpildi omavalitsuse töölise olukorrast.

Omavalitsuse töölised alluvad kõigile tööstustöölise kohta kehtivate töökaite, haiguse, õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seadusele. Tallinna linna töölised omavad iseseisva haigekassa Tall. linna ettevõtete haigekassa näol. Seega ei erine nende seisund üldisest töölise sotsiaalseisundist õiguslikult.

Vanaduse-invaliidisuse vastu omavalitsuse töölised kindlustatud ei ole. Tallinna töölise kohta on linnavolikogu 13 nov. 1929. a kehtima pannud „Juhatuskirja toetuse maksamise kohta Tallinna linna alalistele töölisele“.

See „Juhatuskiri“ on koostatud peamiselt riigi töölise pensiooni seaduse (RT nr. 23—1926. a.) alusel. 1931. a. alates arvatakse töölise palgast 2% toetuskassasse. See „Juhatuskiri“ ei oma seaduse jõudu ega ole välja kuulutatud „R. Teatajas“.

Juhatuskirja elluviimise juhtnööride kohaselt on ettevõtete-asutuste juhatajaile jäetud vabad käed selles, keda esitada „alaliste töölise“ nimekirja võtmiseks linnavalitsusele, keda mitte.

Mitte-„meeldivuse“ korral võib tööline töö-

tada aastaid linna töödel „mittealalise tööli-
sena“ ja seega töövoimetuse puhul jääda ilma
igasuguse toetuseta.

Toetuse arvestamise ajana arvestatakse ai-
nult Tallinna linna töödel töötamise aeg,
arvesse võtmata riigi-omavalitsuse töodes või
teenistuses olnud aega. Samuti ei arvestata
„alaliseks tööliseks“ olemise aega pensioni-
seadusliku ajana, kui juhuslikult tööline saab
omavalitsuse või riigiteenijaks. Ka 1. okt.
1936. a. kehtimapanud riigi-omav. teenijate
ja riigi tööliste pensioni seaduse (RT. nr. 76,
1936) alla omavalitsuse töölisi ei arvatud.

Näib, et omavalitsuse tööliste vanaduse-
invaliidisuse vastu kindlustus on jäetud ooda-
tava üldise pensioniseaduse lahendamata.

Omavalitsuse tööliste vanemate ja organi-
satsioonide poolt on aga nõutud, et omavalit-
suse töölised arvataks uue riigi-omav. teenijate
pensioniseaduse alla.

Palgad on Tall. linna töölistel kindlaks
määratud linnavalitsuse poolt 10. apr. 1933. a.,
kus tunnitase alammäär on ametimeestel
24 senti, ülemäär 50 senti. Lihttöölistel:
meestel vastavalt 22—32 senti, naistel 18—25
senti.

Ka nendest palganormidest tehakse kõr-
valekaldumisi, eriti ehitusosakonnas, kus tal-
vel kõik töölised viiakse hädaabitöölise pal-
ganormidele. Tükitööd linna ettevõtteis üldi-
selt ei ole, seega on ta osatähtsus teenistus-
tasudele väike.

„Alalistele töölistele“ maksetakse teenis-
tusvanuse tasu 5-aastase töötamise järele 5%,
10-a. — 10%, 15-a. — 15%. Lasteabiraha
maksetakse kõigile töölistele: esimese lapse
pealt 24 senti tööl olnud päeva eest ja iga
järgmise lapse pealt 8 senti rohkem.

Palgalist puhkust saavad „alalised tööli-
sed“ 13 tööpäeva aastase teenistuse järele ja
mittealalised 7 tööpäeva.

Möödunud aastal tööliste vanemate ja
Tall. Omaval. Töölise ja Teenijate Üldühingu
poolt esitatud palkade parandamise ja puhke-
aja korraldamise ettepanekud ei andnud taga-
järke, vaatamata suurele elukalliduse tõusule.

Ametiühingulises tegevuses ei ole linna
töölise-teenijate peres ühtlust. Tegutseb vä-
himalt nime järgi mitu ühingut.

T. Omaval. Tööl. ja Teenijate Üldühing
omab kõige avarama põhikirja, mille järgi
võib koondada kõiki linna teenistuses seisjaid.
Ametnikel on eriühing, kooli-kasvatuasutuste
teenijail ja tänavraudteelasil oma ühingud.
Pealeselle kuuluvad mitmed ka metalli-, ehi-
tustöölise jne. ametiühinguisse.

Palga- ja teenistuseolude korraldamises on
kõige aktiivsem olnud Tall. Omaval. Tööl. ja
Teenijate Üldühing, kelle liikmete arv möödu-
nud aastal on tõusnud ligi 100%. Algav uus
aasta nõuab linna tööliselt senisest suuremat
ühistunnet ja -tegevust, et säilitada vabade
ametiühingute olemasolu, teha tugevaks ja
ühiseks olemasolevad ühingud, mis oleksid suu-
telised jatkama võitlust palgaolude paranda-
mise, haiguskindlustuse laiendamise, haigekas-
sade omavalitsuse säilitamise, vanaduse-inva-
liidsuse ja tööpuuduse vastu kindlustamise
seaduste eest.

A. P.

A.-s. „Globuse“

saapavabrik töötab praegu keskmiselt 250
töölisega. Direktor Teetsovi arvamise järgi
ei ole tööstuse seisukord käesoleval ajal halb.
Käimas on iga-aastane kaitseväge tellimiste
täitmine, mis piirdub 6000—7000 paariga ja
aitab saapatööstusele nii iseloomustavat pikka
talvist seisakut tublisti lühendada. Töölise
keskmine tunnipalk kõigub 40 senti ümber.
Tööpäeva pikkus, erinevalt jaoskondade viisi,
on 6, 7 ja 8 tundi päevas.

Käitises töölisnõukogu ei ole 1933. aastast
peale läinud korda moodustada peamiselt töö-
liskonna enese kõhklemise tõttu. On tehtud
küll kahel korral katset nõukogu moodustada,
kuid üldkoosolekud ja valimised on kõik kvoo-
rumi puudumisel tühja läinud.

P. P.

Balti Puuvillavabrik.

Balti Puuvillavabriku käitises teostatakse
praegu suurima järjekindlusega „ratsionali-
seerimiste“ taktikat, mis peaks, kui seda ots-
tarbekalt tehakse, tooma tõusu, eriti tööliste
palkade suhtes, kuid senini on töölised sellele
suhtunud skeptiliselt, isegi vaenuliselt. Võib
kuulda, et nii mitmel alal ratsionaliseeritakse
„higi väljakutumise näol“, kuna palkade tõus
seni on tulemata.

Käitise töölistel 1936. a. kevadel tekkinud
töötüli tagajärjel vahekohtu poolt tehtud
sundotsus lõppes 1. novembriga samal aastal,
kuna 1936. a. novembris peetud tööliste üld-
kogu koosolekul sõnavõttudest selgus, et nii
mitmel pool ei olewat palgad tõusnud, vaid
olevat isegi langenud töö vähesuse, mitmesu-
guste tükitööde väljaarvestuste jne. näol, kuna
ametlik juurepanek oli 6—11½%. Kõigest
võib selgesti aru saada et käitise töölised ei
ole kaugeltki rahul palkadega, ja seda põhjen-
datult praeguste üüri- ja turuhindade juures,
mis näitavad veelgi tõusutendentsi.

Käitises on veel üks eri liik töölisi, nimelt
poolmeistrid (masinaparandajad), kellest osa
püüab olla töolistest kõngemal, milleks asutati
isegi kolava nimega ühing „Tekstiil Eritead-
laste Liit“, kuigi mõnede arvates oleks see
võinud töötada Tekstiiltöölise Ühinguga ots-
seses kontaktis.

Vavo.

Lorupi klaasivabrikus on teostatud suure-
mad ümberehitustööd: on ehitatud uus poti-
ahi värvilise klaasi jaoks; on puuküttelt üle
mindud kivisöökküttele; on ehitatud uus amee-
rika vanniahi, kaks karastamisahju ja peen-
klaasi lihvimise töökoda soome meistri juha-
tusel. Töölise elus on palju soovida organi-
satsiooni ja üksmeelse puudumise tõttu.

Pärnus

Pärnu saeveskid tööhooaja ootel.

Pärnu töölisele on iseseisvuse aastaist
alates peaaegu täieliselt ülalpidamist andnud
saveskitööstus. Nüüd on metsad üldiselt vä-
henenud ja riik on selle turustamise peaaegu
üldiselt enda kätte võtnud. Kuna riiklikud
metsa ümbertöötamise kohad asuvad Tallin-

nas ja Järvakandis, ähvardas Pärnu tööliskond jääda täitsa vaeslapse ossa. Metsa ümbertöötamine väljaspool Pärnut oleks võtnud leiva mitte ainult saeveskitöölisilt, vaid ka sadama- ja platsitöölisilt, ning oleks üldiselt pidurdanud Pärnu üldist majanduslikku käivet. Seetõttu läkitasid Pärnu saeveski- ja platsitöölised delegatsiooni Tallinna valitsusasutustesse olukorda selgitama. Nüüd on Pärnu soovidele osaliselt vastu tulnud. Nimelt peab valitsuse korraldusel riiklik metsatööstus Pärnu saeveskeis saagima 25.000 tihumeetrit ja Järvakandi tehased 15.000 tihumtr. metsa. Sellest kogusummast jätkub tööd kahele suuremale ja ühele väiksemale saeveskile lühikeseks hooajaks.

Ka talupidajad müüvad tänava rohkem metsa kui eelmisel aastal, seetõttu avaneb võimalus ka kahel erakäitisel tööd alustada. Külma tulekuga on loota, et tööd alustatakse juba lähemal ajal. Kõik see on siiski ajutise iseloomuga töö. Tööpuudus ähvardab Pärnut ikkagi rohkem kui kunagi varem.

Pärnu linna ehitusosakonna käitised.

Tööd on vähe, suvised hooajatöölised on vallandatud. Sellega vähenes tööliste üldarv 130 tööliselt 70-le. Töölisnõukogu valimised viidi läbi augustikuus, mis olid esimesed selle seaduse alusel Pärnu linna käitistes. Oktoobrikuus töölisnõukogu üldkogu otsuse põhjal esitas linnavalitsusele märgukirja tööliste palgaolude parandamise suunas ja ühtlasi palus ta ka vanadustasu maksmist teenijatega ühisel alusel. Palkade parandamiseks lubas linnavalitsus vastu tulla 2 sendi võrra tunnis, mida töölised siiski veel kätte pole saanud. Vanusetasu asjus pole kuulda midagi, mis võiks töölisi rahuldada. Viimasel ajal kerkis päevakorrale veel tööliste vanaduspensioniküsimus, mida nõudsid elektrijaama töölised. Linnavalitsus aga leidis, et olemasoleva pensionikassa alla ei saa töölisi viia sellekohase seaduse puudumisel. Seepärast, nagu kuulda, töötatakse välja linnatöölise pensionikassa põhikirja Tallinna linna töölise pensionikassa põhikirja alusel. Seniajani linna töölised mingisugust pensioni ei saanud. Neile, kes 25 ja rohkem aastat olid töötanud, määras linnavalitsus tööjõuetuks jäämise korral 30 kr. kuus abiraha, teised said abi hoolekande korras.

J. Lage.

Olukord Pärnu käitistes.

Pärnu töölisvanemate, käitisenõukogude, valijameeste ja ametiühingute tegelaste järjekordne koosolek peeti 6. jaan. 1937. a. „Tööliskodus“. Osavõtjaid oli üle viiekümne.

Tööstuslike käitiste tööliskonna asutuste seaduse muutmiseks võttis koosolek oma seisukohad.

Ülevaate Tööliskoja senisest tegevusest andis Tööliskoja liige R. Peters.

Olukorrad Pärnu käitistes olid järgmised:

Elektrijaamas on töölisi 31, tunnihinnad 30—47 s.

Balti nahavabrikus on töölisi 46, tunnihinnad 12—35 s.

Kolliste nahavabrikus on töölisi 32, tunnihinnad 15—35 s.

Austeri korgivabrikus on tööd rohkesti, on juure võetud uusi töölisi.

Linna ehitustööde käitises on töölisi 75, tunnihinnad 25—35 s.

Suure silla ehitustöödel on veel ainult 35 töolist, survise 200 asemel, tunnihinnad 26—40 s. Lähemal ajal algavad kessoonitööd, siis võetakse töölisi juure. Sillaehitustöödel on eriti suur % õnnetusjuhtumeid. On päevi, millal vigastada saab kolm, neli töolist. Ehitustööde juhtivad jõud ei ole tähele pannud käitisenõukogu poolt esitatud juhtnõude õnnestuste vältimiseks.

Wylhuizen & Ko saeveskis on töös veel ainult 6 töolist. Tööseisak käitises kestab jõuludest kuni ajani, millal avaneb võimalus palke metsast kohale vedada.

Linnaaidas on tööl 300 töolist, palgaga 1 kr. 10 s. päevas.

Schmidt'i õlivabrikus on 32 töolist, tunnihinnad 15—24 s.

Tori silla ehitustöödel on veel 10 töolist, senise 70 asemel. Ettevõtja poolt vallandati ka töölisvanem, kuid tööinspektori vaheleastumise tõttu võeti ta mõnepäevase äraoleku järele uuesti tööle.

Sadama s tegevus seisab täielikult.

Maalri-, ehitus- ja kingsepatöö alal pärast hooaja lõppemist tööd peaaegu polegi.

Tislerite ja rätsepate tööalal on tööd vähenenud, seetõttu on ka paiku kärbitud.

Narvas

Kreenholm

Kreenholm on üks suurimaid tööstuskeskusi Eestis oma laialdase tegevuse ja suure maa-ala poolest.

Kreenholmi käitiste külje all asub nii-nimetatud Joala mõis, mis on Kreenholmi ettevõtte omandus. Samuti on eelpoolmainitud

Tööliskoda ja ta valijad.

Tööliskoda, olles töölise oma ja omavalitsuslik asutus ei võta ühtki seisukohta, ilma et ta oleks ära kuulunud töölise arvamised, ega astu ühtki sammu, mida töölised ise tarviliseks ei pea. Et kontakt koja ja ta valijate vahel oleks tihe, selleks on koda isiklikult, kirjalikult ja ringkirjaliselt sidet pidanud. Selle tugevdamiseks loodetavasti aitab kaasa ka „Tööliskoja Teataja“. „Tööliskoja Teataja“ tahab juhtida tähelepanu küsimustele, mille läbikaalumine koda käitises peab tarviliseks, et koda nende käitises ja töölisorganisatsioonides võetud seisukohtade alusel võiks välja töötada tööliskonna ühised seisukohad ja nõudmised.

Koda algatab: 1) meistrite, õppinud töölise ja tööstusõpilaste seaduse ja 2) tööstuslike käitiste tööliskonna asutuste seaduse muutmise (n.-n. töölisvanemate seadus).

Teadustatagu meile töölise seisukohtadest ja kogemustest nende seaduste suhtes.

ettevõttel Narva kaldal metsi, missugustest metsadest köeti pool Narvat sel ajal, kui tööliste anti ka puid, kuna praegu neid enam ei anta.

Ettevõttel on oma saeveski, telliskivitehas, turbaraba, kust veetakse vabriku raudteel oma veduriga vabrikuisse talveks kütet. Kreenholmi turbarabast toodetud turbaga köetakse isegi koole ja seda müüakse ka igapähele, kes seda tahab osta. Samuti omab tähendatud ettevõtte laeva, millega ta veab Narva ülemjooksul oma metsast saetud puid ja palke.

Kreenholmi ettevõtte omab üle 200 elamu, kus elavad tema töölised ja ametnikud, üürides neid isegi tarviduse korral välja. Neist elamuist on mõned suured 3-kordsed kivimajad 108 korteriga.

Kreenholm omab oma politseijaoskonna, oma postkontori, haigla, turuplatsi ja rea kauplusi, nii ühistegelisi kui ka erakauplusi. Samuti on ka Kreenholmis oma rahvamaja.

Kreenholmis elab praegusel hetkel umbes 4000 inimest, kuna enne maailmasõda see arv oli suurem. Halbadest korterioludest tingituna väheneb see arv järjest.

Kreenholmi vabrikud on paisatud 4 suurde ehitusse. Nendest 2 seisab täielikult ja 2 osaliselt sest praegu töötab Kreenholmis 2618 töölisi, enne maailmasõjaaegse 13.500 asemel.

Kreenholmi ettevõtte on ka oma pensionärid, kes saavad väikest toetust. Neid pensionäre on 442 inimest. Selles arvus on 5 pensionäri, kes on töötanud 60 a. ning saavad pensioni 15 kr. kuus; 30 inimest, kes on töötanud üle 50 aasta, saavad 10 kr. kuus, ülejäänud aga, kes on töötanud 35 a. ja rohkem, saavad 4,50 kr. kuus. Vähem kui 35 a. töötanud pensionile ei määrata.

Haapsalus

Meile kirjutatakse:

Elu meie käitises peab senini kõigiti rahuldavaks tunnistama. Tööl on üle kahekümne töölise, käimas on praegu peamiselt sisetised tööd.

Palgad, mis suvel kehtima pandi, on Haapsalu oludes kõigiti korralikud. Tööd jätkub arvatavasti kevadeni.

Tartus

Tartu saapavabrik „Astra“ jäi seisma ajavahemikuks 23. dets. — 11. jaan. 23. detsembril makseti töölistele lõpuarved välja. Vabrikus töötab 18 mees- ja 17 naistöölist tükkitöö alusel.

Mujal

A.-s. Eesti Turbatööstuste Ellamaa tööstuse käitise nõukogu valimised.

Nimetatud käitises nurjusid käitise nõukogu valimised möödunud aastal. Aru saades, et on raske läbi saada ilma esindajata, tõtsid selle küsimuse uuesti üles kohalikud Töölistkoja valijasmehed.

Tööliste koosolek peeti 17. dets. 1936. a. Kohalike olusid arvestades oli osavõtt rahuldav. 168 töolisest ilmus koosolekule 104. Iseäraldusena tõrkas silma kohaliku „tollarivabriku“ (nii kutsutakse uut samblatööstust) tööliskonna täieline puudumine. Koosolekul viibis ka 2. jaoskonna tööinspektori abi, avades koosoleku ja andes näpunäiteid käitise nõukogu valimiseks. Koosolekul valiti valimiskomisjon ja seati üles käitise nõukogu kandidaadid, arvult 8 meest.

Valimiskomisjoni otsusest nähtub, et valimised toimuvad 2. ja 3. jaanuaril 1937. a.

Vara on midagi ennustada, kuid tööliste passiivsus asja suhtes laseb kartata, et võib korduda möödunud aasta nähtus.

Töölaine.

Viljandi tulitikuvabrikus töötab umbes 80 töölisi, peamiselt naistöölisel. Palgaolud on paremad kui teistes käitistes; siiski teenivad naistöölisel keskmiselt 40—60 krooni kuus, preemiad ja tüktrusti 10% lisamaks kaasa arvatud. Läbisaamine töölise ja vabrikuvälituse vahel on väga korralik; seadustest ja sisekorramäärustest peetakse täpselt kinni.

Luunja silla töö oli jaanuari algul lõpukorras. Kärevere silla tööd kestavad arvatavasti talve läbi. Kadajal on käimas mullatöö; märtsikuus loodetakse seal tööde laienemist.

O.-ü. „Viru“ Kadrina tärklisevabrik Virumaal

Kadrina raudteejaama lähedal on suurimaid tööstusi koha peal. Vabrik töötab ümber kartuleid tärkliseks, siirupiks ja tekstiiliks, kahe vahetusega. Tööd leiab 35 töölisi, ajutiselt kuni 40. Töö vabrikus on hooajaline: sügisel kartulite noppimisest kuni jaanuarini-vebruarini, s. o. kuni käredate külmadeni, ja pärast 1½—2 kuist seisakut kuni ligi jaanipäevani, kui kartuleid jätkub.

Suveni toimub remont, kus kõik töölised tööd ei saa — osa peab seda leidma mujalt.

Palgaolud, kui praegust elukallidust mitte arvestada, on enam-vähem rahuldavad, kuni 28 snt. tunnis, kuid praeguste elatistarvete hindade juures on see tasu vähene. Enamikul on tunnitasu 26 senti ja kuupalgalisil 45 kr. kuus ühes korteri, kütte ja valgustusega.

Tööliskond koosneb kohapealseist töölisist, käsitöolisist ja väikemaapidajaist. Paljud on suurte perekondadega. Tööliskond on täieliselt organiseerimata, puudub isegi töölisvanem ja praegu haigekassa volinik, mis seletub sellega, et ärksamad ja ettevõtlikumad töölised — töökoha kaotuse kartusel — ei julge organiseerimist algatada.

Tööliskond jälgib elavalt Tööliskoja tegevust ja loodab, et see suudab tööliskonna hädalisimad nõuded rahuldavalt lahendada. Üldine soov on, et tööliskond arvataks samaväärseks riigi ja rahva elemendiks kui seda on teisedki rahvakihid.

— ees. —

TÖÖLISTE OLUKORD MAAKÄITISTES

Meile kirjutatakse:

Maal pole seaduse silma lähedal ning töölised on teadmatuses töökaitseseaduste kohta.

Seetõttu on töölistega ümberkäimine mõnes kohas väga toores.

Töölised saavad tihti ropult söimata mittemillegi eest. Isegi peremehe kätt saab tihti tunda (!). Tasusaamisest ei tohi rääkida koguni palgapäeval, vaid peab andlikult ootama, millal peremees soovib maksa.

8-tunnilisest tööpäevast ei hoolita, vaid töötatakse nii kaua kui peremees heaks arvab. Pahatihti tuleb töötada ööpäeva jooksul 20 tundi, ja kes seda ei soovi, see lastakse jalamaid lahti ilma ette ütlemata. Etteütlemise kohta on peremehel töölise allkiri, mida võetakse töölevõtmise juures.

Andmed haigekassale ja tööinspektorile esitatakse 8-tunnilise tööpäeva eest.

Kuupalgalisi koormatakse veel rohkem, neil tuleb teha tööd koguni pühapäevadel. Neid sunnitakse andma allkirja, et nad kohustuvad täitma vastuvaidlemata ja täpselt iga tööd, vaatamata sellele, milline amet on palgaramatusse kantud.

Palgamaksimine sünnib nii kuidas juhtub, kas 1 või 2 korda kuus, ja palka peab ootama pärast tööaega kas tund või kaks.

— Teine kirjasaatja kirjutab samal teemil:

Meie käitises tehakse töölistega nii, kuidas härrad ise heaks arvavad ja töölised ei saa organiseeruda ega nõuda endale töölisvanemat. Nii julget meest ei ole, kes algataks, ja kuigi peaks seda keegi julgema teha, siis kaotab ta kohe teenistuse. Oleme kord kuristikku langenud, kust töölised ise enam endid välja aidata ei suuda liig valju terrori mõjul. Meie töölisi sunnitakse tegema tööd niikaua kui härrad ise heaks arvavad, mõnikord isegi 12—14 tundi päevas, ja selle juures ei ole arvestatud ühtki ületundi, kõik läheb harilikku 8 tunni alla. Mis on aga üle 8 tunni tööd tehtud, sellega on rikastatud vabrikut, tööline ei saa sellest tasu pennigi (!). On isegi niisuguse trikiga hakkama saanud, et palgaramatusse on märgitud ületundide summa, ka rahasumma, kuid tööline tegelikult raha saanud ei ole. Töölisele palgaramatuid ei näidata muul ajal kui siis kui ta lahti lastakse või kui ta ise ära läheb. Siis alles leiab tööline, mis on palgaramatusse märgitud, kuid siis on hilja. Päevatöölisi ei anta haigekassale üles.

Tööliskoda tegi need asjaolud teatavaks vastavaile tööinspektorile.

Raudteelt:

Käitises töötab 229 töolist, kes on täiesti laiali paljudel kilomeetritel. Seetõttu koosolekud kipuvad vähese osavõtu tõttu nõrgaks jääma, kuna suurem osa töölisi üldse ei harasta koosolekute osavõtmist. Peamiselt need töölised ongi alati kõige rahulolematumad tööliskogude kutseorganisatsioonide ja teiste säärase asutuste suhtes. Kuid siiski, vaatamata igasugustele asjaoludele, on midagi ikkagi ära suudetud teha. Iga käitise päevatööliline teab, mis ajast juba võideldi lasteabiraha pärast ja kui palju see on nõudnud tööd ja vaeva. See töö on vilja kandnud ja algatatud küsimus on soodsalt lahenenud. Ehi-

tusameti päevatöölised jäeti siiski vaeslapsel-ossa palgalise puhkuse saamisel. Loodetavasti küsimus laheneb soodsalt. Kõige raske- maks küsimuseks on palkade küsimus, mis on eriti terav elukalliduse tõusu tõttu. Keskmiselt tõusis elukallidus 40%, kuid palgad on ikka alles kriisiaja tasemel. Töölised nõuavad palga tõstmist 20% ulatuses.

Töölisvanem.

Mitmesugust

Polügraafiatööstuse

alal oli viimaste andmete järgi töötamas 1922 töolist. See on suurimaks arvuks 1930. aastast peale, mis näitab, et polügraafiatööstus on kriisist üle saanud ja töötab täie rakendusega. Vastavalt sellele ei ole selle ala juures olnud palju töotuid. Ülaltoodud arvus on loeteldud trükikojad, köitetojad ja litograafiad ning kartonaažitööstused, samuti nendes tööstustes töötavad ametnikud ja teenijad.

Trükitehaste puhkekodu

Aegviidus on valmis ehitatud ja kevadel tahetakse asuda selle kasutamisele. Puhkekodu on kahekordne puust ehitus ning läks maksma üldse 13.000 krooni ümber. Puhkekodu antakse kasutada ainult organiseeritud trükitehastele.

Suvepuhkuse küsimused

Ühenduses Tööliskoja poolt esitatud töölise puhkeaja kohta käiva seadusega olgu siinkohal antud väike ülevaade puhkeaja korraldamisest trükitehastes.

Enne suurt trükitehaste streiki 1928. aastal oli enamik trükikodasid seotud kollektiivlepinguga, mille alusel kõigile töölisele oli kindlustatud kahepäevane suvepuhkus. See suvepuhkus anti tööandja kulu. Ainult väikesed trükikojad ei andnud oma töölisele puhkust, kuid neis trükikodades töötas vähe inimesi. 1928. aasta streigi tõttu kaotati kõik kollektiivlepingud ja töölise puhkeaja korraldamine jäeti täiesti tööandjate korraldada. Siiski, traditsiooni kohaselt, solidsemad ettevõtted pidasid puhkeaja andmisest kinni ja enamasti oli see jäetud vanadesse normidesse — s. o. 2 maksetud nädalat. Aegapidi kandus see ka teistesse trükikodadesse, ja nii näeme, et kõik suured trükikojad annavad praegu kõigile töölisele puhkust, kuigi nad seadusega ei ole sunnitud andma kaht nädalat. Harilikult antakse puhkust mai ja septembri vahel. Kui Tööliskoja poolt algatatud kahepäevane suvepuhkus saab seaduseks, siis on iseendast mõistetav, et ka need trükikojad, kes ei ole puhkust andnud, peavad seda tegema. Tööandjate vastuseisu sellele seadusele ei tohiks olla, kuna niikuinii osa ettevõt- taid seda annab ja sellekohane üldistamine oleks ettevõtjatele endilegi parem, asetades kõik käitised ühesugusesse olukorda.

Nõuandenurk

Käesolevas osas „Tööliskoja Teataja“ annab vastuseid sissetulnud juriidilistele küsimustele.

KÜSIMUS 1. Kas tööline on õigustatud saama palgalist puhkust juhul, kui ta on töötanud katkestamatult aasta samale tööandjale kuuluvais erikätitsis?

VASTUS: jaatav.

Tööstustööliste palgalise puhkeaja seaduse (RT 1934, 108, 848) § 2 järgi on iga tööstusliku käitise valdaja kohustatud andma palgalist puhkust, kui tööline on katkestamatult aasta töötanud tema käitises. Kui tööstusliku käitise valdajal on mitu käitist, siis on need kõik sama tööstusliku käitise valdaja käitised, tema käitised. Seadus ei määra, et tööline peaks olema töötanud katkestamatult aasta sama isiku ühes käitises. Järelikult töölisel on õigus saada palgalist puhkust, kui ta on töötanud katkestamatult sama isiku käitises, sest need on kõik tema käitised.

KÜSIMUS 2. Kas töötilide lahendamise komisjoni poolt tehtud sundotsus, kui see on tähtaegne, kaotab tähtaja möödumisel iseenest oma jõu?

VASTUS: eitav.

Komisjoni sundotsus omab kollektiivlepingu jõudu ja järeldeid. Kuna sundotsus on tähtaegne, siis loetakse ta tähtaja möödumisel tähtajata sõlmitud kollektiivlepinguks. Et seda vältida, tuleb see otsus enne tähtaja möödumist üles ütelda kirjaliku teatega sotsiaalministeeriumisse tööliste esindajate poolt, kes esimesid töötähtajalisi. Ei sünni seda, muutub sundotsus tähtajatuks ja seda on võimalik üles ütelda igal ajal, kuid ülesütlemine omandab jõu alles kahe kuu möödumisel, arvates ülesütlemisest. Siiski tuleb tähendada, et komisjon võib oma otsuse määrata, et sundotsus kaotab tähtaja möödumisel ka üles ütlemata oma jõu.

KÜSIMUS 3: Kas rinnalaste emadele on lubatud tööajast last imetada, ilma et see tingiks palgast mahaarvamisi?

VASTUS: eitav.

Kehtiv õigus ei sisalda seesugust normi. Küll aga näeb ette uus haiguskindlustuse seaduse eelnõu seesuguse võimaluse.

KÜSIMUS 4: Kas tööstustööliste palgalise puhkeaja seaduse (RT 1934, 108, 848) § 5 räägitud põhitöötasu all tuleb mõista tunnitasu või tegelikult väljateenitud tükitöö-tasu?

VASTUS: Nimetatud § lähtub palgalise puhkeaja tasu arvutamisel töölepingus kaheksatunnilise tööpäeva eest ettenähtud põhitöötasust, kuna juhul, kui põhitöötasu ei ole kokku lepitud, võetakse aluseks normaaltööliskojal teenitud tasu. Eesti tööõiguses ei ole kusagil määratud, mida mõista põhitöötasu all. Tööinspektiooni ametkond on asunud seisukohale, et põhitöötasu all tuleb mõista seda tasu, mis tööliste jaoks on igal juhul garanteeritud. Ei ole sellaselt kindlustatud tasu, tuleb eeldada, et põhitöötasu ei ole kokku lepitud, ja seetõttu tuleb puhkusetasu arvutamisel võtta aluseks

normaaltööliskojal tasutud tasu. See tööinspektiooni seisukoht leiab kõigiti toetust ka tööõiguse teooriast. Tööõiguse teooria nimelt leiab, et ainult sel juhul saab olla juttu kaheksatunnise tööpäeva eest ettenähtud põhitöötasust, kui see on tasu alammäärana garanteeritud ka tükitöö puhul, vastasel korral on tegu juba puhtal kujul tükitöötasuga (vrd. Hueck-Nipperday, Lehrbuch des Arbeitsrechts, Bd. 1, lk. 215).

Missugusele seisukohale käesolevas küsimuses asub kohus, ei ole muidugi teada.

KÜSIMUS 5: Kas riigi ehitustöödel töötavad kuutöölised on õigustatud saama perekonna-abiraha?

VASTUS: jaatav.

Riigitööliste lasteabiraha seaduse (RT 1935, 35, 324) § 5 järgi ei saa lasteabiraha riigi ehitustöödel töötavad päevatöölised, kelle tasu on kindlaks määratud ehitustööliste erinormides, järelikult ehitustöödel töötavate kuutööliste kohta see eeskiri ei kehti ja nad on õigustatud saama lasteabiraha.

J. R.

Uusi sotsiaalseadusi

Kutseühingute seadus.

Kutseühingute seaduse eelnõu on väljatöötamisel, kuid seni pole seda veel kojale arvamise avaldamiseks saadatud.

Tööliste elu ja tervise kaitse määrused on koostamisel Sotsiaalministeeriumis vastavas komisjonis. Koja seisukoht on, et need vajalised määrused saaksid kiiresti teoks.

Vaimsel alal töötajate töölepingu seaduse eelnõu

kojale arvamise avaldamiseks ei saadeta, kuna see otseselt tööstustöölisi ei puuduta. Et aga seegi seadus kaundset, eriti ulatuse mõttes, riivab ka tööstustöölisi ja kuna nimetatud eelnõu on antud arvamise avaldamiseks riigi majandusnõukogusse, kus kojale on esindaja, siis võttis koja sotsiaalpoliitiline toimikond hiljuti ka selle eelnõu kohta oma seisukoha.

Tööliste töölepingu seadus.

Tööliskoja sotsiaalpoliitiline toimikond otsustas silmas pidada Tööliste töölepingu seaduse eelnõu rakendamist ja selles ilmnevaid puudusi, et neile juhtida vajaduse korral sotsiaalministri tähelepanu.

Kelnerid

soovivad, et nad arvataks tööstustööliseks ja et neile edaspidi võimaldataks osavõtt koja valimisist, kuna neid seni ühegi koja alla pole arvatud.

Normaaltööaeg lühemaks. Koja kirjasaatjate poolt on avaldatud soovi, et tööstuslike käitiste tööaja seaduses oleks ette nähtud mitte 48, vaid 47 tundi mädalas; sellega oleks töö varajasem lõpetamine laupäeviti seatud kindlamale alusele.

Järgmistes numbrites

toome informatsiooni ka välismaa sotsiaalseaduseandluse uudistest ja välismaa tööliste sotsiaalpoliitilistest päevaküsimustest.

LUTERMA P L A A D I D
LUTERMA M Ö Ö B L I D
LUTERMA M Ä N G U A S J A D

on kodumaa

kõrgekvaliteedilised tooted

A-S.

A. M. LUTHER

Müügikohad: Tallinnas, Vana Posti 9, telefon 446-16
Tartus, E. V. Jürgens, Ülikooli 2, tel. 788

«ESTO»

vorstid, singid,
sekserid, võilei-
vad, pirukad
jne. jne.

on ületamatud.

Ühisus

„Estonia
Eksport-
tapamajad“

Tallinn

Köögiosakond

Tel. 478-54

ROYAL

on maailma kiirem kirjutusemasin.

Vd LOUN & SCHITIKOV,

Tallinn, Niguliste 18

Telefon 432-37

„TÖÖ JA TERVIS“

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

E. HAIGEKASSADE LIIDU JA SOTSIAALSE ARENGU EESTI ÜHINGU HÄÄLEKANDJA

Tegev toimetaja L. JOHANSON. Vastutav toimetaja K. LUKK.

Ilmub kord kuus

Tellimise hind postiga:

Aastas	100 senti
6 kuu peale	55 „
3 kuud	30 „
Välismaale aastas	150 „

Kuulutuste hind:

1 lhk.	Kr. 20.—
1/2 „	10.—
1/4 „	6.—
1/8 „	3.—

Teksti ees 50 s. kallim.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ilma saatemaksuta.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Toompuiestee 17-a, krt. 13. Tel. 448-35.

Kogu organiseeritud tööliskonna häälkandja

„TÖÖLISTE HÄÄL“

toob kõigile arusaadaval kujul ülevaateid tööliste ellu puutuvatest seadustest, töö- ja palgaoludest, E. Töölisühingute Keskliidu, ametiühingute, töölisvanemate ja töölisnõukogude ning tööliste avalikõiguslike kodade tegevusest, töötülidest, tööliskoosolektest ja seal vastuvõetud resolutsioonidest ning üldse kõigest, mis puutub tööliste ellu.

„Töölise Hääl“ ilmub 1937. a. kümnendat aastakäiku, iga kuu üks vähimalt 16-leheküljeline number.

TELLIGE VEEL TÄNA „TÖÖLISTE HÄÄL“ 1937. AASTAKS!

Tellimishind 1937. aastaks ainult 1 kroon, 6 kuud 60 senti; üksiknumbri hind 10 senti. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused. Tellida võib ka otse talituselt, Tallinn, Pärnu mnt. 41—5, saates tellimishinna kirjas postmarkides.

A/S. „VOLTA TEHASED“

TALLINN, SOO T. 27. TEL. 477-66

soovivad tööliskonnale

head uut aastat!

MOODSAID TALVEHOOAJA **UUDISRIIDEID**, — INTERLOKK
TRIKOOPESU, VILLASEID JA SIIDIST **COTTON-SUKKI** JA
PLATEERITUD (kahekordseid, pealt siid — seest floor) **SUKKI**

„ILMATAR“

SOOVITAB

A/S. OSKAR KILGAS

VABRIK TALLINNAS

Reserveeritud

EESTIMAA PÕLLUSAADUSTE ÜMBERTÖÖTAMISE O.-Ü.

„VIRU“

TALLINN, S. KLOOSTRI 22—18
TELEGRAMMI-AADRESS: T U R U M
T E L E F O N 4 3 7 - 8 4

TALLINN,
S. KLOOSTRI
22-18

Vabrikud:

Rakveres, Kadrinas ja Jõhvis

Toodavad:

kartulitärklis, kartulisiirupit
ja dekstriini

PEAESINDAJA:

A-S. RUMBERG, TUBERG & Ko.

RIIETUS TEEB INIMESE!

See vana tarkõna on maksev tänapäevgi. On ju just riietus see, mis väliselt ütleb kõige enam inimese intelligenti, maitsetaseme ja seltskondliku kultuuri kohta. Ekslik oleks aga arvata, et riietusega saab kedagi petta, lastes selle küll õmmelda heal rätsepal, kuid halvast materjalist. See oleks niisama võimatu lootus kui et kips meistri käte all muutub marmoriks. Halvast riidest ülikond või mantel ei või kunagi istuda hästi ega püsida kehvast fassongis. Iga elegantse riietuse aluseks on kõrgeväärtuslik materjal, riie.

Eestis valmistab kõrgeimas headuses riideid NARVA KALEVI MANUFAKTUUR. Üksikuist riidesortidest olgu eeskätt nimetatud tugevad, moodsad ülikonna-, palitu- ja mantliriided, samuti peened naiste mantli- ja kostüümiriided. Eriti hinnatud on NARVA KALEVI MANUFAKTUURI sinised šeeviotid, mis ei karda päikest ega vihma.

NARVA KALEVI MANUFAKTUURI riided on saadaval kõigis paremais riide- ja rätsepaärides.

Pidage ostmisel silmas igal kangal olevat vabriku nimetust

NARVA KALEVI MANUFAKTUUR